

הוצאת יורישער פערלאג / בערלין / תרפ"ג

Copyright 1922
by Jüdischer Verlage, Berlin
נדפס בבית הדפוס של "יודישר קולטור פרלג" ברלין.

על כפות המנעול

ספורי אהבים של

ש"י עגנון

פס
סו"ס
א. 214
סו"ס

א ח ו ת

א

נעמן

עמד לפני שלחן עבודתו כאדם העומד
על גבי גחלים, כאילו שלחה החמה
השוקעת בַּעֲרָה תחת רגליו. היום
לא יעמוד והזמן לא ישוב, ומי יודע עד מתי ישהה בחדר הצהוב בין
ערימת נייר אשר שנה תכלית שנאה.

זכר רגעי-נועם עם דמדומי ערב; הד דפיקות לב
עמומות ומתוקות, בהתרפק עלמה עליו, וריח בשרה הרענן, כשחזה
מתרומם ועולה, אותו החזה המטפח מאויים כמוסים עד כלות הנפש,
ואתו הריח שמביאו לידי מנוחת החדלון עמעמו פתאום את מוחו
והטרידוהו מעבודת המשרד.

והוא – הן עליו לעבוד, להעתיק את גל המכתבים, לשלוח
אותם עוד היום על ידי הפוסטא. הן לא הפשי הוא לנפשו. כעבד יחבק
אשפתות. ואך הבל ימריא אל על.

ככה נתקו מורשי לבבו ויטוש מחמדי זכרונותיו, ואת עטו טבל
בדיו כאחד הלבלרים במשרד הממלאים פני יפו בכתבי הדיוטות.

ב

ב עמן צעיר לימים כבן עשרים. יומם יעמול על פת לחם ובלילה
שירה עמו. אז ישיר את שיריו שנדפסים בכתבי העתים. אך השירה
שבכתב נדחית כפעם בפעם על ידי "השירה שבחיים". ושעה שהוא פטור
מן המשרד יבלה בצל נפש המודה. וישחו כל בנות השיר מפני בנות הארץ.
לעזאזל! לכל תכלה ראיתי קץ אך אין קצה לכתבי

ה

עמל! הגה ברוחו הקשה ויקח מכתב מן המכתבים להעתיק.
לכל קץ ותכלה והנה הקיץ הקץ גם על המכתבים.
נעמן שם את המכתבים בכיסו סגר דלתות הלשכה ויצא.

ג

ב פרודור תקפתו אותה האפלולית המטומטמת של ערבי קיץ חמים
שמעממת על החדר שאין בו חלון.

נעמן נשם בכבדות נשף ברוחו באויר כמו להבריה דבר. להדוף אפל
באפו אשר דימה לפגוש בצאתו. אבל כשיצא מן הפרודור עוד האיר היום.
אכן עוד היום גדול אמר נעמן בלבו ואני אמרתי נדמיתי לא
אראה טובה עם ערב ומדי דברו שלח שמאלו בין תלתלי שערותיו
ובימינו שם את המכתבים אשר כתב בארגז בי דואר צעד ארץ
בגאון כגבור לרוץ ארח.

ופתאום עלה על דעתו שעדיין אינו יודע: לאן?
גם על יד עדה גם אצל צלה יבלה שעותיו בנעימים את עסיו
אהבתן לא תחשכנה ממנו גם שתיהן ומי יאמר לו אנה ישים פעמיו
ואל מי ילך הפעם?

יסורי אהבה! קרא נעמן ויצחק.
אל מי ערגה נפשו בעתותי היגון, כאשר שרה עם מצוקת העצב?
לא לאחת מהן!

נעמן עבר את רחוב הים ויבוא נוח שלום ומשם בא עד גבעת
החול אשר על יד דרך נוח צדק ובלבו חשב:

מאוסר אנכי בארץ רצוי לבנות גילי יקדמו פני בשמחה אף
כי קנדיט לנשואין אינני נעמן לא שם לבו עוד לישא אשה ככל
האדם ובכל זאת יעלוץ לבו לדעת כי "שידוך הגון" הוא.

גם את עבודתו במשרד עשה שלום הפעם. לא סופר בטלן הוא.
מי שחציו מורה וחציו סופר, אלא עם סוחרים יעבוד עם "אילי הכסף".
כשם ששירתו לוית חן היא לו בעיני הבנות כך עבודת המשרד
מוסיפה לו כבוד בבית אבותיהן. —

... ליהנות ולא לחייב את נפשו לשום אשה — כלום יש דבר

נאה מזה?

אבל היום פנה הלילה יבוא ויפנה — לאן?

ד

א חרי מי הייתי נוהה תחלה ?
בטרם יכיר את עדה לבו נמשך אחריה. אך ראה ראה את אחיה
ודמות פניה כמו נצבה לעיניו. ויקו לראותה ולא הובישה מבטו.
גם זכר צלה בא לפניו.

זרועותיה המלאות, הראות, הערומות, המקיפות כנחשים את
צוארו. כנחשי אהבה השומרים על אוצר בלום.
נעמן שוה לנגדו את אותו החסד הנעלם בסתרי נפשה. וצחוק
נעים שֶׁשָׁעַע על פניו הענוגים. מעין צחוק עלמה ענוגה שהיה לוקח
דוקא את לב העלמות.
וילך.

והנה עבר את הבית אשר שם גם עדה גם צלה יושבות.
חלף מהן והלאה.
לעזאזל! בתפוש ההצלחה בכנף איש תקלעהו ממנה והלאה!
אנה אני בא? אמר נעמן בלבו, בראותו את בית אחותו.
אסורה נא ואראה את שלומה.

ה

א ה שנתים ימים ונעמן עזב את בית אביו. נפשו התגעגעה כתינוק על
שארי בשרו הקרובים. ובכל זאת שש כי רחוק הוא מהם. חפשי הוא
לנפשו. בלי עול משפחה. אין דורש ואין שואל ואין שר ושופט. היום חנה
ומחר פנינה. והנה באה אחותו! לבו לא ידע שלו פן תפקוד עליו עון מעשיו.
אפס שברון לבבה השכיחה תבל ומלואה. בודדה בחדרה תשב.
תשב על שפת הים. אך מעטים דבריה ובתוכחת מוסר לא העציבתו.
היא היפה בבנות אשר עיניה דלקו בדממה, אשר חברה המשורר
הצעיר שר עליה את שירת השושנים השחורות. ושערותיה הנוגות
הבתירו את עֵנֶת פניה השקטים. אצבעותיה תעו בסתר על שערי
החיים. ובטרם נפתח השער שחה באפס כח.

נעמן ראה אותה בעיני רוחו בכל עצם כח המושך שלה.
ופתאום נזכר נעמן כי בעודנו נער נסע מבית אביו, ובשובו – נם
הבית על יושביו, אך אחותו עמדה על הסף. תחת שער הכבוד אשר

קלעה לתפארת מענפי האורן, ותקפוץ לקראתו ברננה, רות אהבה
ונצורים, ותפול על צוארו ותשקהו. והוא – הוא הדפה.
נעמן לא ידע את נפשו.

ו

ד ומם דפק בדלת.

אין קול ואין עונה.

נעמן פתח את הדלת בלט ויבוא החדרה.

אפלה נוחה צנחה על פניו ותגלום את מבט עיניו. נעמן יביט

ולא יראה, יראה ולא יכיר מאומה. אך מקץ שנים שלשה רגעים

בקעה עינו באפל החדר. וירא את אחותו

על יד החלון היא יושבת.

ככה ירבה אמו עליה השלום.

אמו הקטנה הטובה, שהיה חוט השני מתוח על שמאלה.

והיתה שוכבת על ערש דוי, והיתה קוראת רומנים על רומנים, ומימיה

לא קראה רומן עד תומו.

נעמן רעד. והיה כאשר יחלום היתום והנה אמו. אותן

הכתפים הרועדות, אותו הראש הכפוף ואותה התוגה המיוחדת המלפפת

את כל הקרב אליה. ודממת החדר! נעמן הסיר את מבטו מאחותו

והביט לחדר.

דבר אין לראות בחדר זולתי חלל אפל השוקט על נשפו.

קור וחום עברו בגופו חליפות. ובשתיים תוגה אפלה ורכה, שלוחצת

את הלב ומזעזעת את הגרון ומלה אין בפה לשים קץ לכל ההשראה

המכבידה הזאת.

ונעמן נכסוף נכסף פתאום למחוך את הדממה העמומה

ולקרקר כל יגון החדר.

ויאמר:

האמנם לא שמעת כי איש בא החדרה?

והיא נבעתה מלפני נעמן. הסיבה אליו פניה ולא ענתה דבר.

האור חשך בחדר. אך נעמן הרגיש את ניד עיניה. עיניה

האפלות שצופות לצדדין, ובהביטן אל איש לא תראינה אותו. ובכל

זאת יחבק לו מבטן בעצם תומו וחומו.

ח

דומם יעמוד נעמן, לבו יחיל בקרבו. יחכה לאמרי פיה וקולה
לא ישמע. פרח נע בעציצו, נעמו יביט סביבו.
היא יושבת כעוטיה על יד החלון. ידיה שוכנות בחיקה
וראשה מורד למטה. נעמן יראה ולא יאמין: חום קיץ בחדר והיא
עוטה מעיל!

ופתאום הכיר את המעיל. הוא המעיל אשר לבשה בצאתה
לחלוק על הקרח עם ידיד נעוריה. כפרכת אשר עשה איש מבגד
חופתה של אשתו המתה היה המעיל בעיניו. נעמן שכח את שאלתו
ויתחזק לבל יבכה.
כאשר עזוב האדם לנפשו מי יבוא אליו! לחשו
שפתי אחותו.

נעמן נע בדברה. אין מעצר לרוחו. פניו כפני התפוח שנסדק.
עיניו התפלושו בדמעות ויבך.

ז

נעמן ידע את כל אשר עשה, ויפן כה וכה אולי ימצא דבר לְדַבֵּר בו.
למען ספות המלה את הרושם.
בירכתי השלחן מצא ספר.
נעמן שלח ידו ויגע בספר וישאל:
מה שם הספר?
ותגד לו אחותו את שם הספר.
אחד הרומנים שהיתה אמו קוראת בהם.
והדממה שבה כבראשונה. זאת הדממה, כשנפשו של אדם
סולדת מפני מאויים, כי יודע הוא את צוקת היגון שאחריהם, לא יחת
מפני היגון, כי טוב הוא מן התשווקה.
אחותי! הקראת את הספר עד תומו? שאל נעמן בלחש.
לא! ענתה אחותו.
אחותי! קראי נא את הספור עד תומו. אולי ישמח את לבך מעט!
היא רעדה, היסבה עיניה ותאמר:
מי יזכה לאחרית טובה!
נעמן הרגיש את ניד עפעפיה ויעצום את עיניו.
דומם ונוגה עמד לפני אחותו.

ט

ופתאום חָבְלוּ עֵינָיו דַּמְעוֹת, וְאֵהָבָה אֲשֶׁר לֹא יָדַע עַד הֵנָּה
זֶרְחָה עַל הַדַּמְעוֹת.

נֶעֱמַן נָטַל אֶת יַד אַחֻתּוֹ, טִלְטַל אוֹתָהּ אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה;
הֲרִימָה לַמַּעֲלָה כִּלְפֵי פָיו; וּפְתָאוֹם הוֹרִיד אֶת יָדָהּ לַמַּטָּה וְנָתַן פָּיו הַלְוֵהֵס
עָלֶיהָ וְנָשַׁק לָהּ נְשִׁיקָה אֲרוּכָה בַּדַּמְמָה.

תּוֹרָה וְגִדּוּלָהּ

א

אִמְרוּ

עֲלוּ עַל רֵבִי מִנְחָם מֵאֲנִישׁ סָגֵל:
אֲלֵמְלֵא לֹא הִיָּה חוֹשֵׁשׁ מִשׁוֹם עֵין הַרַע
הִיָּה מִכְּנִיס לַחֹפֶה אֶת שְׁתֵּי בְנוֹתָיו

כְּאַחַת, שַׁחֲתָן מוֹכֵן וְעוֹמֵד אַף לְצַעֲרֶיהָ. שִׁבְשַׁעָה שֶׁהֵלֵךְ הַדֵּיִן לַתְּהוֹת
עַל קִנְיָן הַבְּחוּרִים, תְּרִי צַנְתְּרִי דְדֵהְבֵא מִצָּא וּשְׁנִיָּהֶם רְאוּיִים הָיוּ לְבֵתוֹ
שֶׁל רֵבִי מִנְחָם מֵאֲנִישׁ, וְהוֹאִיל וְאִי אֲפֹשֶׁר לְשֵׁנִי מִלְכִּים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַתֵּר
אַחַד וְאִין דּוֹחִין נֶפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ לֹא הִכְרִיעַ בִּינֵיהֶם. מִצָּאוּ רֵבִי מִנְחָם
מֵאֲנִישׁ שֶׁהוּא שׁוֹתֵק סְבוּר הִיָּה רֵבִי מִנְחָם מֵאֲנִישׁ שֶׁמֵּא בְּכַדֵּי טְרָח.
אִמְרוּ לוֹ הַדֵּיִן: שְׁנֵי גִרְתִּיקִים לַתּוֹרָה מִצָּאֵתִי וּשְׁנִיָּהֶם שׁוּיִם, אֵלֵא מִי
מִטִּיל בַּחֲרִירָה בֵּין בַּחּוֹר לְבַחּוֹר? אִמְרוּ לוֹ רֵבִי מִנְחָם מֵאֲנִישׁ: זֶהוּ
שֶׁאִמְרוּ חֲכָמִים אִין לְדֵיִן אֵלֵא מָה שֶׁעֵינָיו רוֹאוֹת! הֲרִי בֵת שְׁנִיָּה לִי
וְאִף הִיא הַגִּיעָה לְפִרְקָה – גְּדוּלָה לְגִדּוּל וְקִטְנָה לְקִטְן. קְרָא עַל עֲצָמוֹ:
אֲדַמְוֹקֵדְךָ יִקִּיד זֵיל קוֹץ קֶרֶךְ וְצִלִּי! מָה עֲשֵׂה? לְקַח אֶת אֲבֵרָהֶם
יִצְחָק הַגְּדוֹל לְבֵתוֹ הַבְּכִירָה וְגַנּוּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ הָעֶשִׂיל הַקֵּטָן לְצַעֲרֶיהָ.
כְּדֹאֲמֵרִינָן: גְּדוֹל לְגִדּוּלָהּ וְקֵטָן לְקִטְנָה. וְכֹל מִי שֶׁהִיָּה רוֹאֵה שְׁנֵי בַּחּוּרֵי
חֵמֵד אֱלֹהֵי הִיָּה קוֹרֵא עֲלֵיהֶם: בְּרוּךְ שֶׁבַחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם!

הָיוּ הַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁיְהוֹשֻׁעַ הָעֶשִׂיל מְזוּמָן לְבֵתוֹ הַצַּעֲרִירָה שֶׁל רֵבִי
מִנְחָם מֵאֲנִישׁ, הִתְחִילוּ נוֹהֲגִין בּוֹ כְּבוֹד. גְּבֵאֵי בֵית הַמְדַרְשׁ הִיָּה מֵהֵנָּהוּ
בְּמִפְטִיר וְהִשְׁמַשׁ לֹא הִיָּה מְרַבָּה מְרִיבָה עִמּוֹ עַל עֶסְקֵי
נְרוֹת. וְכִשְׁהָיוּ הָאֲבֵרְכִים שֶׁבָּאוּ מִשָּׂאֵר הַמְּקוֹמוֹת, מְדַבְּרִים עִמּוֹ
הָיוּ מִעַקְמִים שְׁתֵּים שֶׁלֹּשׁ תִּיבוֹת בְּדִיבּוּר, שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לְשׁוֹן
אֶתָּה מִפִּיהֶם כְּדֶרֶךְ נְשׁוּי לְבַחּוֹר. וְלָמִי הִיָּה יְהוֹשֻׁעַ הָעֶשִׂיל דּוֹמָה?

,

לחתן ! אלא שעדיין אין שרשרת זהב משולשלת על בגדו.
ואף הוא התחיל נוהג סלסול בעצמו : מצא רבב על בגדו היה
מעבירו. צנה בעולם היה משתעל כדרך האסטנסים : חמה בעולם היה
מוציא מטפחת שבכיסו ומנשב בה כלפי פניו. ומכאן ואילך לא זזה
אצבעו מפאותיו עד שעשאן כשתי צלוחיות. ובשעה שהיו הזקנים
יוצאים לשוח אף הוא נגרר אחריהם, כשאגודל של שמאל נתון באבנס
שלו וימינו מסלסלת בפאותיו. וכבר היה מונע עצמו לשחק עם כל
הנערים "בזאב וגדי" אלא היה משחק עם המתוקנים שבאברכים
בשחוק האי־שקוקי.

ואף האשה שהיה יהושע העשיל סועד אצלה בשכר השביחה לו
תבשילו. מאכלים שנתנה לו שחרית לא נתנה לו ערבית, מאכלים
שנתנה לו ערבית לא נתנה לו שחרית. אמרה: הואיל ולביתו של
עשיר הוא עומד ובא, והתן בבית חמותו מפנקים אותו ביותר, מוטב
שארגילהו במאכלים ערבים ולא יהא נזכר בשלחני לגנאי, וכן שלא יבוא
לידי שנוי וסת תחלת חולי מעים.

ואף היא התחילה מדברת אליו בלשון של כבוד, ולא עוד אלא
שהטילה רי"ש בראשו לקרותו ר' יהושע העשיל, וצער גדול נצטערה
שחסיה בתה אינה חסה על כבודו, וכעגלה לא מלומדה היא מרהבת בו
ומסרהבת בו וקוראת לו העשיל אפילו בפני אחרים, כאילו בחור
עני הוא ולא מי שהקנהו רבי מנחם מאניש לבתו. ומעשה והגישה לו
"מים אחרונים" ושפכה כוסה על חלוק גאה שלבש ביום שיצא לו שם
חתן בעיר.

ויהושע העשיל שומע שיחתן של הבריות ואינו אומר כלום
אבל לאמתו של דבר, לא הלך לבו של יהושע העשיל אחר בתו של רב
מנחם מאניש. שמיום שבא לסעוד אצל האלמנה הציץ בחסיה בתה
זאף היא נשאה עיניה אליו, אלא שעדיין לא בא הדבר לידי גלוי. לבא
לפומא לא גליא.

ב

בעיר הכל מתקינין עצמם לנשואי בתו של רבי מנחם מאניש, שאין
לך כל אדם ואדם שאינו יודע בלבו צד התקרבות אליו. זה מתפלל
עם רבי מנחם מאניש במקום־קדוש אחד ויש לחוש שמא יקפיד רבי

יא

מנחם מאניש אם לא יבוא אל החתונה; וזה נודמן עם רבי מנחם מאניש לפני כמה שנים לסעודת מצוה ונתן לו עצה על צביעת המעקה. זה לזה גמילת חסד מרבי מנחם מאניש. לא שהיה זקוק ללוות, אלא לשם התקרבות בלבד; וזה עדיין חייב לו לרבי מנחם מאניש חוב ישן. ומביתו של רבי מאניש שולחים כרטיסים להזמין את המזומנים. ולצני הדור מוסיפים ונוטלים מכתבי הזמנה שלהם ומזמינים בהם כל בעלי המחלוקת של רבי מנחם מאניש. לא יבואו אבל מתנת דרשה ישלחו. והרי אתה תופס את החבל בשני ראשיו: מסעודת נשואין לא יהנו ומתנת דרשה יתנו. רבי מנחם מאניש מזג טוב לו ואין לחוש שמא יקפיד.

ומלבד הבאים מצד המחותן באים מצד החתן. הרי החתן חובש בית המדרש הוא והכל קרוביו. אם ה' יתן כלה המחותנים באים מאליהם. ומלבד הבאים מצד החתן באים מצד יהושע העשיל. בידוע שגנו הגביר את יהושע העשיל לבתו הצעירה והריהו כחתן, וקרוביו – קרובים.

התקינו עצמם הבחורים לקפח את החתן בדרשתו. היו באים ומתחברים עליו ומקיפים אותו בדברים, שמא מתוך פלפול ילמדו איזו הלכה בחר לדרשתו. אבל פקחים לבם מסור ברשותם, והריהו משיאם לענין אחר. היה עומד בדין המקדש בערלה השיאם לדין חליצה בשמאל אי פסולה; היה עומד בדין חציו עבד וחציו בן חורין אי קדושו קדושין, היה מקפץ ועולה לדין תפס כל מה שהיה לאשתו ואמר שהיא מורדת אם נאמן הוא. היו הדקין שבבחורים מחבאים עצמם אחורי הספסל ועשו אזניהם כאפרכסות. היה אברהם יצחק מעיין בספרי אגדות שאינם צריכים להשמעת קול ולעריכת שפתים.

ואף יהושע העשיל תקע עצמו לבית המדרש ולא הניח ידו מכל הש"ס. וכל כך למה? דורשי רשומות אמרו: עתיד שמעון פנחס לערוך קניגיא עמו! נתן שמעון פנחס עיניו בבתו הצעירה של רבי מנחם מאניש ורוצה לדחוק רגלי חברו.

הכל יודעים שאין ממש בדבר. אפשר ויסלק רבי מנחם מאניש ידו מיהושע העשיל? מכל מקום יש לחוש! הרי השידוך עדיין אינו שידוך וקודם למעשה שאני! ולא עוד אלא ממקום שאתה אומר הן אני אומר לאו. מפני מה נתן רבי מנחם מאניש עינו ביהושע

העשיל. לא מפני שהוא גדול מחבריו? עכשיו ששמעון פנחס עולה עליו, מה ראית שיבחר ביהושע העשיל? הנה כל דאלים גבר. מי שינצח יזכה בבת!

לאמתו של דבר פלפול הבל הוא, שהרי אלמלא יהושע העשיל בחר הוא היה מוסמך להוראה! שזהיר הוא הרב שיחיה שלא ליתן סמיכה לבחור, שבחור קודם חתונתו, כשלג קודם חנוכה. — ומי שמעון פנחס שיקפחו בהלכה? יהושע העשיל יחשוף זרועו והרי שמעון פנחס מוטל לפניו כמת מצוה. סבור הוא ננס זה הואיל והלבישו הרב אצטלתו הישנה על שקפח את השוחט בשאלת הריאה גברא רבא הוא! בוא וראה למה הוא דומה באצטלא זו? — לפרעוש בתוך אנפלאה.

ואף על פי כן אין יהושע העשיל זו מבית המדרש ומדקדק עם סביביו כחוט השערה. יודע יהושע העשיל בשמעון פנחס חברו שהוא מצוי אצל ספרים שאין יד כל אדם ממשמשת בהם, ומי יודע תורתו של מי יהיה בפיו? משל למה הדבר דומה? לעשיר שנתחתן בעני! התקין העשיר לעצמו כל מיני בגדים נאים. אמרו לו: אתה, שעשיר אתה ובגדיך נאים מה ראית לחזור אחר בגדים חדשים, ולא עוד אלא שמחותנך עני הוא ואין מלבושו של חג כמלבושך של תשעה באב. אמר להם: היא הנותנת: אילו היה מחותני עשיר יודע הייתי שילבש ממה שיש לו, עכשיו שעני הוא וישאל בגד מאחרים, איני יודע שמא ישאל בגד מן השר, הרי שעלי להקפיד על בגדי, כדי שלא אבוש מפניו.

ג

תכנסו לבי הלולא שעשה רבי מנחם מאניש לבתו. נטלו ידיהם ובצעו על הפת. והכניסו את הכלה והושיבו אותה לימין החתן. הוציאו המנגנים כליהם ויצאו בשיר, ובעל החליל שליצן היה, קיתון של יין נתחלף לו בחלילו והפכו על פיו. והזקנים הפשילו שרחליהם לאחוריהם והגביהו רגליהם למעלה ורקדו כנגד הכלה בנעימה:

כי צד מרקדין לפני הכלה	כלה נאה וחסודה:
כי צד מרקדין לפני הכלה	כלה נאה וחסודה:

ישבה לה הכלה לימין החתן ופניה אדומים מבושה וטובלת את שפתיה המרופטות במרק הזהב, שהיא וחתנה אוכלים מתוך קערה

אחת. השמשים מביאים בשר והקרואים מפתחים אבנטיהם לרנחה.
 ומזלגי הכסף נטבעים בשומן ושתיקה של אכילה בבית.
 מקירות האולם מבהיק זיו איקונין של חכמי ישראל שהזמינם
 בעל הבית לראות במזמוטי חתן וכלה. למעלה מהם יושב משה רבנו
 ושני לוחות הברית בידו וכנגדו שלמה המלך שעשוי אותיות
 אותיות של מגלת קהלת. המלך יושב על כסא רם ונשא. ואריות
 ונמרים לרגליו ומתוך ספרו מנצנצות אותיות גדולות ושחורות: לשמחה
 מה זו עושה! הרב שלא היה אוכל בשר חוץ לביתו ישב ונקש
 באצבעו על השלחן. וכשארכה לו השעה אמר:
 הבה חתן!

ד

ק ם החתן ועמד על רגליו ודרש דרשה גדולה אם מותר להסתכל
 בכלה כדי לחבבה על בעלה. והעלה היתר להסתכל ביום
 ראשון בתכשיטין שלה משום חיבוב.

סיים החתן את דרשתו וקנח את זיעתו וישב. כאדם שטען
 משא על כתפיו ופרקו. וכיון שפרקו שוב אינו מצפה לכלום. שכר
 פריקה – פריקה.

אמר הדיין לבחורים:

בחורים למה אין קולכם הולך?

אמר הבדחן:

רבי חוששים הם שמא יעירו את העופות שבקערות!

אמר הרב:

גוי בחורים!

עמד יהושע העשיל על רגליו ואמר:

חתן ישמעו אזניך מה שפיך מדבר! מה ראית להתיר
 להסתכל בתכשיטי הכלה. אלא שאתה סומך על דברי הרא"ש. והלא
 אף הרא"ש לא התיר אלא לראות בהינומא. ולשם עדות התיר.
 שיעידו בפלונית שיצתה בהינומא וראשה פרוע. ובשביל הצרך
 התירו. שאם לא כן מי יעיד שבתולה היתה. אבל בשאר התכשיטין
 שאין מביאים מהם ראייה על כרחך שאסור להסתכל בהם.
 קם שמעון פנחס. ועדיין לא היה שמעון פנחס יודע על

יד

מי יחלוק, על דבריו של החתן או על דבריו של יהושע העשיל.
כיון שהרגיש בריח עורותיו של השטריימיל שבראשו של יהושע
העשיל התחיל שמעון פנחס מקרקר אחריו כתרנגולת:

יהושע העשיל עד שאתה מפלפל בדברי הראש עיין
תחלה בדבריו, שמחלק בין ענין הינומא שבראש הכלה ובין ענין
הסתכלות בפניה. ולעולם אין שום הבדל בין הינומא לשאר
תכשיטין, וכשם שמותר להסתכל בהינומא כך מותר להסתכל בשאר
תכשיטי הכלה. ובאמת לא היה איסור בדבר, שאם היה אסור היאך
אנו מתירין לעדים להסתכל בשביל שיעידו. וכי אומרין לאדם
שיחטא בשביל שיזכה חברו?
אמר יהושע העשיל:

שמעון פנחס מה ראית לערבב טעם בטעם, הרי אני לא
עמדתי אלא על הטעם הראשון שבראש שהוא העיקר. והפירוש
שיצאה בהינומא הוא, שהעדים ראו מקודם את ההינומא ושמעו מפי
המסובים שההינומא מזומנת היתה לכלה. ומכאן ראייה שאפילו
להסתכל בהינומא בשעה שהיא על ראש הכלה אסור, כל שכן בשאר
תכשיטין. שאם לא כן אתה עושה את הראש ז"ל כטועה בדבר
ברייתא. דתניא בעבודה זרה דף כ' עמוד ב': שלא יסתכל אדם
באשה נאה וכו' ולא בבגדי צבע של אשה. ואין הברייתא מחלקת
בין כלה ביום הראשון לשאר נשים.

תפס שמעון פנחס את יהושע העשיל באצטלתו ואמר:
שיננא נזהרת לעשות את הראש טועה בדבר ברייתא
וטעית בדין מפורש בשלחן ערוך. בפירוש אומר הרמ"א אבל מותר
להסתכל בתכשיטין שעליה. ואם תאמר הרי בעל הפרישה חולק על
הרמ"א. רב ותלמיד בדבריו של מי שומעין? לא בדברי הרב?

חזר יהושע העשיל ופשט את זרועו, צמצם ראייתו כלפי
שמעון פנחס, כציד זה שרואה מין חיה קטנה לפניו. שפתותיו הענוגות
נתעותו מתור לגלוג של ביטול.

באותה שעה נראתה לו ליהושע העשיל דמות דיוקנה של
חסיה, שהקנאה והיאוש הסמיקו את פניה. נסתתמו טענותיו של יהושע
העשיל ונסתלק הימנו הדיבור.

נתן הדיין עיניו בו ואמר:

יהושע העשיל! שמחה לאיש במענה פיו אמר הכתוב!
 פתח פיך ויאירו דבריך! –
 אבל התירוץ שהיה מהבהב על שפתיו של יהושע העשיל
 לא בא לידי חיתוך הדיבור, ואגודל זה שהיה מוכן ועומד לסתור בו
 דברי חברו היה תולה ברפיון. ואף הוא היה שוקע עיניו על פני
 חסיה בתה של האלמנה.
 יודע היה יהושע העשיל שכל מה שהוא עושה לא בדעת
 הוא עושה. וכבר היה יהושע העשיל מבקש לפטור עצמו מטענת
 חברו. הכליות יועצות, הלב מבין אבל הלשון אינה מחתכת.
 אבריו מתרופפים והולכים, שמורותיו נופלות על עיניו ומין
 שכחה מתוקה שמישנת את כל הגוף שולטת בו. ראשו כפד כצרצור
 שמלאוהו יין ועל שפתיו הענוגות מרחף שחוק של אהבה.
 ראו המסובים, נענעו ראשיהם ואמרו:
 נקצץ יהושע העשיל מכלתו! נקצץ יהושע העשיל מביתו
 של רבי מנחם מאניש!

מטתו של שלמה יעקב

א

כשהיתה

דעתו של שלמה יעקב
 זחוחה עליו היה אומר:
 אפילו אתה עובר מסוף
 העולם ועד סופו, חייך שאין אתה מוצא מטה כמטתי. שהרי קבע
 שלמה יעקב משכבו בקלויז על ספסל שבמזרח, ואין לך כל מקום
 ומקום שאינו עולה במאתים זוז, וכשהוא משתטח שם הריהו תופס
 חמשה ששה מקומות. חמשה ששה מקומות, כל מקום מאתים זוז – כלום
 יש מטה יקרה מזו?
 במה דברים אמורים? ביום! אבל בלילה נוח לו שנהפכה
 שליתו על פניו ולא יציע מטתו.
 הצעת מטתו כיצד?

טז

נוטל שלמה יעקב אלונטית קרועה שנתמעכה מחמת תשמיש
מקפלה ומניחה למראשותיו ומכסה עצמו באצטלתו. בראשונה היו
המכנסים משמשים לו כר, משראה בספר שקשים לשכחה פירש. ועדיין
הוא מעקם עיניו מהם שלא יבוא לידי חימוד. ובזמן שאין השמש רואה
עושה שלמה יעקב את המפה כעין כר. אלא שלא בכל לילה מתרחש ניסא.
שכן מלא השמש עינים כמלאך המות. ומעשה ותפסו ויצא שכרו בהפסדו.
ואף משכב זה אינו עומד ברשותו. שכן משכלתה רגל
מן השוק ובני אדם סרוחים על ערשותם קופץ חנוני לקלויז לרות את
הקדוש ברוך הוא בדף גמרא ובא וישוב דוקא על "המטה".

יושב לו החנוני במזרח וקולו הולך מסוף הקלויז ועד סופה
ושלמה יעקב מגביה כל פעם ראשו לראות מתי ילך אדם זה ולבו צועק
בקרבו: **יֵי יֵי** אימת ינחו עצמותי על משכבן? ויצר הרע צועק
כנגדו: **רִיקָא פת ערבית היכן היא?** והריהו מציקו כעכנאי זו שמכישה
במקום אחד וכל האברים מרגישים. — סיעתא דשמיא שכבר קרא
"המפיל" ואסור באכילה. גירא בעיניך שטן! יצא החנוני פושט
שלמה יעקב את חלוקו ושופך לבו לפני האל הרחמן שינצל
מהרהורי עבירה ועולה על הספסל ומשכין גופו להנאתו ומשתטח
ועוצם עיניו. **לא איברי לילה אלא לשינתא.** עכשיו אפילו יבואו
כל מלכי מזרח ומערב אינו זו מכאן! מיד באים עליו כל מיני
שפשים ויתושים ופרעושים ומנדנדים שינה מעיניו, ולא עוד אלא
שיסורין מכווערין עוכרין אותו. דומה כאילו נחרש כל העולם כולו ולא
נשתייר אלא נשים בלבד.

בא לטמא פותחין לו! מעלה שטן לפניו פרצופה של
הערלית שמכבדת את הקלויז בערבי שבתות וימים טובים, שכרסה בין
שיניה ובגדיה נפותים ואת המינקת בביתו של הגבאי שמניקה תאומים
מדדיה, ומעשה ונכנס לשם הפשילה דד והתיזה צינורא של חלב על פניו.
הוי, היכן הם הלילות כשהיה אומר **בידך אפקיד רוחי**
מיד היה ישן?

יודע הוא שלא יתנקה עוד, ולחנם הוא אומר **ד' פרקים**
ראשונים שבתהלים ועושה שאר תיקוני הנפש. רשע הוא, ואין חפץ
להקדוש ברוך הוא בקילוסו של רשע. אבל מניח הוא צערו ועלבונו
והוא צועק על עלבונה של שכינה.

ומיד קופץ הוא ממשכבו וחוזר ונוטל ידיו ומוציא מן הארון ספריהם של צדיקים לקבל מעט התחזקות, והריהו קורא בתיקון מוהר"ן ז"ל ושונה בתנא דבי אליהו ובוכה מנהמת לבו השבור: רבנו של עולם, לא די שאני שרוי בלא אשה ובלא שמחה ובלא ברכה ובלא טובה ואיני אדם, למה אתה מטרידני בהרהורים רעים ודמיונות רעים? יודע אני שבריה שפלה ופחותה אני, ואיני כדאי ליהנות מעולמך אפילו כמלא נימא, או קח את נפשי או הניחני כאבן דומם, שמוטלת במקומה ואין לה חטא. – והוא פושט שתי זרועותיו כלפי לבו, וחולץ אצבעותיו ותופס את חזהו, ונועץ צפרניו בכתלי לבו ועומד באמצע הקלוז כשחציו ערום ובוכה עד שדמו מצטנן.

וכיון שִׁנְגַּעַר מיצרו הריהו חוזר למטתו ונושם מתוך לבו ותולה עיניו ברומו של הקיר, מקום שכלי השעות קבועים, או שנותן עיניו באורו של נר נשמה ומחשב חשבונו של עולמו: בן עשרים וארבע אנכי היום ואני שרוי בלא אשה ואני חובל את הנשמה בהרהורי עבירה ומקפח את עצמותי על הספסל ועדיין לא טעמתי טעם מטה. עד מתי? והריהו קורא וחוזר וקורא: עד מתי? עד מתי? בקול עגום כפזמון לכה דודי בשבת חזון, וגופו מתקפל כסימן שאלה שבספרי המליצה, עד מתי? צעירים ממנו לימים, שעדיין משחקים על גבי לוחות המשניות בצחוק "זאב וכבשים" כבר נשאו נשים והולידו בנים ובנות והוא עדיין רַךְ. כלום לא בחור הגון הוא? על כל פנים אין נפשו שפלה משל חבריו שאינם קיימים בעולם אלא כדי שיקיימו בהם הזהרו בבני העניים. מפני מה זכו הם לנשים והוא – שכבר הגיע מועד לשבור בחוריו זה כמה שנים – קפץ הקדוש ברוך הוא רחמיו הימנו. כך שוכב לו שלמה יעקב כל לילה ולילה עד שפעמיהם של "משומרים לבוקר" נשמעים בעזרה, והריהו קם ונוטל ידיו ויורד מן הספסל וגונז "כרו וכסתו" ללילה הבא.

ב

א בל אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בחור. מעשה בבת כפרי, ובתו של המוכס היתה, שנתנה עיניה בגוי, בקש אביה להשיאה קודם שתלעז כל המדינה, בא לשמוע מקרא מגילה בעיר ראה את שלמה יעקב ומצאו הגון, תקעו כף ונתקשרו בקישורי שידוכין.

יח

ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרימו עמו – אלו פרעושים
ויתושים. ואף האלונטית שלמראשותיו, שלא היה יכול לשכב עליה
תחלה מפני ריחה, מיום שזרחה חמתו של ניסן כאילו פסקה זוהמתה.
והריהו שוכב על הספסל בהשקט ובמנוחה, דומה בתורת חסד הוא
שוכב כאן, כאברך שגלה למקום תורה ודעתו לחזור. שהרי חתן הוא,
ולפסח לביתו של המחותן הוא מזומן ושם כבוד וסעודה נאה, ועל הכל
מטה מוצעת; מטה ממש. –

שוכב לו שלמה יעקב על הספסל שבקלויז ומעלה על דעתו
מדת רחבה של אותה מטה וכמה כרים וכסתות בה. ואין לך כל כר וכר
שאין שמה של הכלה רשום עליו, כנהוג אצל בנות העשירים שרוקמות
שמותיהן בכלי מטתן.

רבנו של עולם! קמוט ברחמיך הרבים את הימים הבאים
לקראתנו, ומהר והבא עלינו ערב פסח!

ג

¶ ערב פסח בא.

השכים שלמה יעקב וירד למקוה חמה, נתעטף בכתנת
חדשה והתפלל „ותיקין“, נטל את המסכת ויצא לכפר לסיים עם
המחותן ולפטרו מתענית בכורים.

דרך שתי שעות מן העיר אל הכפר. ומי שבקי בדרכים הולך
לצדי היער על שפת הנחל, מקום שמביאים משם הערבות להושענא
רבה, ומקצר כחצי שעה. רצה המוזג לשלוח אחריו עגלה, אלא שמיחה
בו שלמה יעקב. אמר שלמה יעקב, אחר חורף ארוך של ישיבה
בידוע שהדרך יפה לגוף. וכן מנהג הבחורים שהולכין אצל כלותיהם
ברגל. בתוך כך יחזור על פה על משלי המגיד מדובנא שיתבל
בהם את הסדר.

החמה זורחת והשלג מתמזז והולך ושולליות כהות מלפפות
את רגליו ויערות עומדים בדממתם ושלמה יעקב פוסע והולך, פוסע
והולך. יודע שלמה יעקב שחמחותן מצפה לו, וכיון שיראהו עם
הגמרא מיד ירוץ לקראתו ויאמר: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.
ואף הוא יענה ויאמר: תרתי משמע! שמינית שבשמינית גאווה התירו.
אבל דומה עליו שכבר הלך יותר מכשיעור. אפשר תועה

יט

הוא חס ושלום! הרי אף חמה נקדרה ברקיע וערב ממשמש ובא!
נוטל שלמה יעקב את הגמרא מימינו ונותנה בשמאלו ומשדל עצמו
בדברים: הבל הבלים! כל זמן שלא התפללו על הטל אין מביאין
ראיה מן השמש.

ואף על פי כן נפשו קצרה עליו. רגליו מתמוטטות ואינן
סובלות את גופו ולכל פנה שהוא פונה אינו רואה סימן בית. עוד
ארוכה הדרך ומי יודע מתי יגיע לשם.

למה לא טעמתי כלום קודם שיצאתי לדרך? כדי לסיים עם המוכסו
ואילו לא הייתי הולך לכפר. אלא מסיים את המסכת בקלויו, היו מצטרפין עמי
חמשה ששה בני אדם. וכל אחד ואחד היה נותן לי אגורת כסף מלבד כוס י"ש
ועוגת רצפים. שמא אין מוחי סובל ששכוסות בבת אחת. יכול הייתי ליתן אותן
לשמש על מנת שיחזירן לי לאחר הפסח. פעמים שהלב צובט מחמת רעב
וכוס י"ש מחזקו. ועכשיו כלום מה אני חסר אלא גמיעה ואני כסוס לרוץ.
אל תתחכם הרבה והנח כל מיני "מיגו" שלמה יעקב.
אמר שלמה יעקב בלבו. גול על ה' דרכך. עוד כשעה אחת ואתה
נפטר מכל היסורים. חתן בבית כלתו כלום יש לך נאה מזה?
ושמא לא יגיע לשם כלל! ומעשה בבן מלך שהלך לכרכי
הים. לימים חזר למדינתו לשום כתר מלכות בראשו. בא ליער והיער
גדול וגורא. וחיות שם יהלכון. הזאב והארי והדוב והגמר והברדלס.
— ולמחר כשילך המחותן להתפלל בעיר ימצא אותו נוטל מתי או
גויים ימצאוהו ולא יזכה לקבר ישראל.

ועדיין כח המדמה מבעיתו. ראה סוסה אחת עומדת קשורה
לגדר של בית וצוהלת כלפי סוס הרועה בשדה. מיד הכיר שבית
המחותן הוא.

זקף שלמה יעקב שתי עיניו למעלה ונתן שבח והודיה לשמו ית'
שנחה אותו בדרך האמת. ואף הוא שח ראשו מתוך בושה ונסתכל
בבגדיו ובמנעליו שהם כעורים ומכוערים. מיד תראה אותו הכלה כך
ומה יענה אחריה? — אל תראני שאני שחרחרת שזופתני השמש אלו
תלמידי חכמים שכעורים בעולם הזה כזפת. אבל לעתיד לבוא הרי
הם מאירים כשמש. אל תביטי ברישי. לי הכסף ולי הזהב אמר ה'
מה אנו ומה חיינו. היום כאן ומחר בקברי.

ד

צא המחותן ונתן לו שלום ושאלו למה נתעכב כל כך. וכבר
היה מתירא שמא יד צרי עין באמצע ונתחרט החתן. ברם לבא
לפומיה לא גליא ואמר:

אילו יודע הייתי שכך – הייתי שולח אחריו עגלה על
כרחי. כמה דאגנו לך! בא ונכנס!

הרכין שלמה יעקב ראשו והלך אחרי המחותן. נכנס לבית
ונשק את המזוזה ודמעות התחילו מתרגשות בעיניו. דאגנו לך
אמר המחותן, דאגו לוי. אילו היה זה ממדת דרך ארץ היה לופת
את המשקוף מתוך שבת והודיה.

עד שהוא עומד כך באה הכלה מבית הבישול ועמדה
לפניו בנויה ואדמימותה. צמחה בימינה וצחוק על פיה.

הניחה הכלה צמתה בשמאלה ונתנה לו שלום. וידה המלאה,
השמנה נדבקה בידו, וכמין צמרמרת אחז את שלמה יעקב עד
שנצטמק לשונו ונסתלק הימנו הדיבור.

הרכין שלמד יעקב כתפיו יותר, עיקם כפו ועיקש את
אזבעותיו על גב הגמרא.

אמרה הכלה: הנח את החומש ושב!

ותוך כדי דיבור נטלה את הגמרא מתוך זרעותיו בנחת
והניחתה על השלחן.

באה המחותנת לבושה בגדי יום טוב ורעולה ומקושטת
כגבירה ונעלי לבד ברגליה, שהיתה אסורה בנעילת הסנדל, מחמת
שקפאו רגליה, בעמדה בלילות לשמור על הבת שלא תזדמן עם הערל.
הסבירה המחותנת פניה לשלמה יעקב ואמרה:

ברוך הבא!

דאגה גדולה דאגה שמא אירעה לו סכנה בדרך חס ושלום.
כמה נתלבט בדרך? ברוך השם שבא!

אמרה הכלה: אמי, שמא יאכל קמעה!

גערה בה אמה גערה של חבה:

טפשה, הרי הגיע זמן מנחה!

ולשלמה יעקב אמרה:

כא

בכפרי עלמה לא מלומדה. אם ירצה השם אתה שלמה
יעקב, אתה עתיד ללמדה.

הניח שלמה יעקב ימינו על לבו דרך שבועה והגביה שתי
עיניו למעלה ונסתכל בחללו של החדר. חזרה הכלה ונטלה צמתה
בימינה, הוציאה צינורה משערותיה ונתנה אותה בין שניה, שמטה
שערה לאחוריה וברחה ולא נשתייר הימנה אלא ריח תמרוקיה.
צופה אחריה המחוננת, באהבה וברצון ובאמירה של חבה
אמרה לשלמה יעקב כשהיא מרמות על בתה: אילה!
חזר המחונתן והביא שני סידורים, אחד נתן לשלמה יעקב
ואחד נטל לעצמו.

עמדו והתפללו מנחה ומעריב.

ה

בית מאיר באורו של חגי ערוך השלחן, מצות ויין, בשרי זרוע,
כרפס: ירק של פטרוסיליניץ ממש. וריח עולה מבית הבישול
בלול בשומן, בלול בתמרוקי הכלה.

נתעטף המחונתן בקיטל, בדק את השלחן אם הכל מוכן
לסעודה וקידש על היין. ואף שלמה יעקב נטל את הכוס וקידש
בניגון יפה. המחוננת מזגה כוס שניה, וכאן הבת שואלת:
מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

סנטרה השמן מרטט על צוארה. שניה מלבלבות מבעד
שפתותיה האדומות וקולה כקול מצות בשבירתן. שלמה יעקב אוחז
בקרנות השלחן וסופג את ריחה.

תקן האב את עטיפתו וישב על ההיסבה בהרחבה, נטל את
ההגדה בידו והשיב בהתלהבות גדולה: עבדים היינו! והיה מתלהב
והולך תוך כדי קריאה עד הסעודה.

שלמה יעקב מגיד עם כלתו מתוך הגדה אחת, בולם הבל
פיו וכובש את נשימתו, כדי שלא תרגיש בו, והיא – לא די שאינה
נרתעת הימנו אלא נוגעת בו. ובסעודה לא הניחה שום נתח טוב
שלא נתנה לו. נוטל שלמה יעקב את המזלג ונועץ בבשרי ומהפך
בקערה ומצמת את החתיכות באצבעות עקושות, ומצטער בלבו:
אוי לי שאין לי שום הסתכלות בזה העולם ואני מתבטל ממציאותי.

כב

אבל אין בכך כלום, אומר שלמה יעקב בלבו. אף על פי ששפתי מתלבטות לומר לה תודה אבל לבי מוכן ועומד לקיים בה אוקירו לנשייכו טובא.

נגמר הסדר ונתנמנם המחותן, ואף המחותרת פרשה לישון ושלמה יעקב וכלתו יושבים מסובין וקוראים בשיר השירים. שלמה יעקב נותן אצבע על הפסוק ומפרש לה כפירוש רש"י:— הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים, כיונה זו שמשמֶכרת את בן זוגה אינה מניחתו שיזדוּג לאחר וכו'. הנרות דועכים והולכים. קול מצייץ בחלון. נרתעה הכלה לאחוריה אבל מיד המשיכה את השיר בקול נאה ועליו: קול דודי הנה זה בא.

ושלמה יעקב נותן אצבעו על הפסוק ומפרש כפירוש רש"י: חוזר המשורר על הראשונות כאדם שקצר דבריו וחוזר ואומר, לא אמרתי לפניכם ראשית הדברים, הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים, סבורה הייתי לישוב עגונה עוד ימים רבים, והנה הוא הודיע שהיה עומד ומציץ מן החרכים. וכך היו קוראים עד שסיימו כל הספר.

ך

ל אחר שסיימו כל הספר עמדה הכלה ונשקה את הספר, נטלה את שלמה יעקב בידו והוליכה אותו בחשאי, שלא לעורר את הישנים, ופתחה לפניו דלת אחת ונכנסה עמו לחדר אחד. ריח כרים וכסתות עולה מן החדר.

העמידה הכלה נר דולק על השלחן ואמרה: הנה מטתך לפניך שלמה יעקב. ליל מנוחה! פרשה הכלה ממנו ויצאה בברכה, הפכה פניה אליו ושחקה. סגרה את הדלת אחריה ונתעלמה מן העין. תקן שלמה יעקב פאותיו ועשה העויה משונה, ישב על הכסא וקלט את ריח הכרים עד שפשט את בגדיו וחלץ את נעליו.

סייעתא דשמיא! סייעתא דשמיא!

חבל שאין קוראים שמע ארוכה בליל זה. ומתוך שבח והודיה לשמו ית' פשק את המצעות.

כג

קרירה קלילה ונעימה עולה מן הכרים. מפשט בלי לבושין
הוא עומד לפני המטה. כמה כרים כאן. כמה מצעות כאן! אלמלא לא
היה לבו נוקפו לכבוש את המצעות היה משתטח ושוכב מיד. פסוקי
שיר השירים מקשקשים על שפתיו כזוג: הנך יפה רעיתי, אף ערשנו
רעננה, קול דודי דופק פתחי לי, נשאו את רידי מעלי – לא ידעתי
נפשי. מזרקי נחשת וקצרות בדיל מבהיקים מן הכותל ומראים לו
פנים שוחקות. שלמה יעקב מקבל התחזקות הלב ופושט את רגלו
כלפי המטה.

הוא פושט את רגלו לעלות על המטה וקולי קולות נשמעו בחוץ.
נתפרכס האויר ונודעוץ הבית. דומה שהמחותנת בוכה.
חס ושלוש שיעין רעה שלטה בכלתו.
רוח צפונית מנשבת. הנר מרטט בתוך צלו.
החזיר שלמה יעקב פניו לחלון. וראה את המחותנת שהיא
עומדת בפישוט ידים ומיללת והמחותן רודף אחרי מרכבה אחת.
האופנים משתקשקים והסוסים דוהרים. המרכבה מתלבנת
באור הלבנה ורצה. כאילו השדים מוליכין אותה.
פתאום קרעה המית שוט את האויר.
חזר המחותן כשהוא מחכך ידו בלחיו וצועק:
אין בת! אין בת!
ברחה כלתו של שלמה יעקב, עם מאהבה הגוי ברחיה.
ודמעה רותחת פעפעה בעינו של שלמה יעקב. גביניו
נסתבכו בריסיו. והדמעה זלגה על גב רגלו הימנית שהיתה תלויה
ברפיון על המטה.
וכך היה עומד.

מסובין

א

כשיצא

מיכל שמש מבית המדרש היתה
דעתו זחוחה עליו. ברוך השם, אמר
יחיאל מיכל בלבו, שעבר ערב פסח
וחג המצות נכון ועומד ואף אני יכול לשמוח בשמחת יום טוב
כשאר כל האדם.

אבל כשנעל את הדלתות נסתלקה שמחתו. יודע היה מיכל
שלא לטרקלין של מלכים הוא בא, אלא לדירה רעועה ומיוממת, ולא
על מצעות נאים ישב שם, אלא על כר קרוע שלא שלטה בו, זה
כמה שנים, יד אשה לתקנו. ולא עוד אלא כמה טרחות יהא טורח
עד שיאכל. לא לחגם אמרה תורה לא טוב היות האדם לבדו.

באמת הזמינוהו כמה בעלי בתים שיסב עמהם. אמרו לו
וכי דרכו של יהודי לישב יחידי בחג? אשריך שאין המזיקין
שולטין באותו לילה, מכל מקום יש לחוש משום עצבות, ועצבות זו,
שאור שבעיסה היא, חמץ בפסח רחמנא ליצלן. דברים של טעם
אמרו לו והוא דחה אותם בדחויים שונים, ובלבד שלא יהא נטרד
לשלחן אחרים כאורחי ופרחי ביום טוב. אף על פי ששמש הוא, אדם
מישראל הוא, ואף הוא מיוצאי מצרים הוא ונשמתו לא מן ערב רב היא.

ב

ה רחובות נתרוקנו. כלתה רגל מן השוק. רוחות אביב
מנשבות והלבנה מאירה בחסדה. כל בתי העיר מאירים באורו של
חג מבעד החלונות הנקיים. וכבר התחיל יחיאל מיכל מסיח דעתו
משהו מעסקי עצמו ונהנה מן הבריאה, והיה מקשקש במפתחות בית
המדרש כזוג. אבל מתוך צליל המפתחות חזר ונזכר בעולם שלו.
בכל ימות החורף הריהו מסיק את התנור בבית המדרש,
ומטיב את הנרות, ומסדר את הספרים, והולך בשליחותם של בעלי
בתים. ואכילתו מהי? פת בצנון או ריקק של בצלים או תפוח
שנתנה לו אשה בשביל שיתפלל ביום של יאהרצייט שלה. כמה

כה

ימים עוברים עליו עד שהוא טועם טעם תבשיל. שכשהוא בא לביתו ועד שהוא שופת את הקדירה שינה של עמל חוטפתו. אבל מה שאתה רשאי לעשות בחול אי אתה רשאי לעשות בחג שמצוים על השמחה.

ג

עד שהוא הולך כך נפתח חלון אחד. צפה שחלון ביתה של שרה לאה האלמנה הוא. ובחלון היא עומדת. כפף ראשו ובירך אותה: מועדים לשמחה. שרה לאה!

השיבה שרה לאה:

חגים וזמנים לששון! מאין ולאין רבי מיכל?

אמר מיכל:

מבית המדרש אני בא וליסב אני הולך.

נאנחה שרה לאה. היה מיכל סבור ודאי שאלה יש לה

לשאל ואין מדרך ארץ שירוך. עמד והמתין.

ראתה אותו שרה לאה שהוא עומד נחישב לבה עליה.

וכמו שלא מדעתה התחילה מדברת כאדם שמדבר על לבו:

פתחתי את חלוני לראות אם כבר הדליקו נרות החג. שעלי

לילך אצל השכן ליסב. דומה כל טוב שבעולם התקנתי ואיני חסרה

כלום לסדר פסח כהלכתו. ואף על פי כן אין חגי חג.

אמר לה יחיאל מיכל:

כל כך למה?

אמרה שרה לאה:

מפני שעלי להטיל עצמי על אחרים. לא די שאני

מטריחה את שכנותי בשבתות ובימים טובים לשמוע קידוש והבדלה

מפי בעליהן, אף בפסח אין לי עצה אחרת.

אמר יחיאל מיכל:

אדרבא מצוה היא. גמילות חסד של אמת שזה

נהנה וזה לא חסר.

אמרה שרה לאה:

מצוה אתה אומר רב מיכל. סבור אתה רב מיכל שמצוות

כאלה נוחות הן לעושיהן? אדם מישראל כל ימות החורף טרוד הוא

ואינו רואה את אשתו ובניו, בא פסח באה מנוחה, ואף הוא מבקש לישב עם בני ביתו בשלוה – פתאום קופץ עליו סדרה של אלמנה. יהי רצון שלא אחטא בשפתי. אבל אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, נתמעטו השנים ובאה תשות כח לעולם. לשעבר יהודי מביא בפסח כמה אורחים לביתו ולא היה המקום צר ועכשיו אין מקום אפילו לאלמנה עלובה שכמותי. בביתו של אבא היו מזמנין בלילי פסחים בעשרה ומברכים בשם. ואף בעלי לא היה חוזר מבית התפלה אלא אם כן אורח עמו – ואני גולה למקום אחר. וכלום חסר בביתי דבר? אם יין – הרי יין ואפילו כוס מיותרת, ואם מצות – הרי מצות ואפילו מצה שמורה, ואם בשר – הרי תרנגול הודי, ממש נשמטו אגפיו משומן. באמת היו השכנות אומרות, שרה לאה אל תקשרי אותו לכרעי מטתך שמא ימשיכך לעבר נהר סמבטיון. וכי עוף הוא – שור הבר הוא. אלא האשה בזמן שהיא בבית בעלה, הכל כדאי לה. מת בעלה – כל העולם אינו כדאי לה. סבורה הייתי תחלה לומר לו לראש הישיבה שישלח בחור לביתי לפסח, אבל מה יאמרו הבריות: זקנה זו שד משחת / תבקש לה קב נחת.

שחק יחיאל מיכל, נאנח ואמר:

טב למיתב טנדו מליתב ארמלו!

ואף על פי שהדברים בלשון ארמי נאמרו, שאין שרה לאה נזקקת לה, נענעה לו בראשה, כאדם שאומר יפה דברת, אמת דברת. יחיאל מיכל אדם כשר הוא ובודאי לטובה נתכוון.

ד

מיד המשיכה את הדיבור:

הכל יש בבית, אבל אם בעל בית אין בבית מי בבית? בכל יום אני שואלת את עצמי: שרה לאה מה לך פה ומי לך פה? בנים גדלתי ורוממתי והם עזבו אותי. זה ברח לאמיריקה וזה פרח לארגינטינה ואני שכולה וגלמודה / כשלחן אחר הסעודה. ואם תאמר: ארץ ישראל? – שם אין היתמות ניכרת כל כך: שערי רחמים, קבר רחל, כותל מערבי, הרי חוזר הדבר חלילה, אשה, יחידה, מקום שאין מכירים אותי, חברים כל ישראל, מכל מקום לבי נוקפי לעלות יחידה. נתמלא יחיאל מיכל רחמים עליה ואחז בפאתו הימנית

כז

ובקש לומר לה דברי רצוי וחנינה. נסתתמו טענותיו והתחיל מגמגם בלשונו:
אשה, כלום מזלי טוב משלך? תהלה לאל מקושטת את ככלה.
אוכלת מעדנים ואני נווף ואבל כאלמן. אבל כך דרכו של עולם.
אדם מישראל אין לו אלא חסדו של הקדוש ברוך הוא. מה יתאונן
אדם חי. אסור להשבית את החג.

ומתוך שבקש לנחמה נתגלגלו רחמיו על עצמו:

גבר! וגבר מה! ערער בערבה! ברוך שלא עשני
אשה. יודע אני ברוך השם לקדש על היין ולסדר פסח כהלכתו.
אבל צא לדירת חולי, וחמם לך תבשילין שלא נתבשלו כל צרכם ועלה
על מטה שבורה ועל כר קרוע ושב – כמלך. לא לחנם אומר הילקוט:
כל היסורים קשים ושל עוני קשה מכלם. כל היסורים באים
וכשהולכים להם מתחדש כמו שהיה, אבל יסורים של עוני מכהין
עיניו של אדם. לא אמרתי זה אלא כנגד מה שאמרת אשה את.
ולא עוך אלא שהרגיש עלי הקדוש ברוך הוא בחורף זה מין
חפוך בגרון. לא עליך, שנוטל נשימתי ומקפח את חיי ומטרידני מן העולם.
לא הספיק לסיים עד שתקפו שיעול.
כיון ששמעה שרה לאה כך אמרה:
אפשר יכנס לחדר. עבר חורף כלה קורי, מכל מקום סכנה
לעמוד בחוץ מפני הצנה.

ה

ע יקם יחיאל מיכל את ערפו והכניסו לבית צוארו ובא לחדרה.
ראה שהחדר מסויד כהלכה, והקרקע צהוב ויפה, היסבה נאה
בכמה כרים וכסתות מרוקמין מתוקנת לשיבה ושלחן ערוך בכלי
כסף וכלי נחשת וביין צלול, וכמה נרות במנורות של שבת ומכל
זוית נוצץ חג – נתיחד לו הדיבור והתחיל דורש בכבוד אכסניה:
כמה נאה מקום זה שידיה של אשה חלו בו!
מיד קפצה שרה לאה והסירה את המפה וגלתה לפניו כל
מה שעמד על השלחן. יין צלול בבקבוק לבן, מצה ומרורי, כרפס
וחרזסת, ביצים וזרוע, קערה מלאה בשר ודגים, פשטידא זולפת שומן
ובורש'ט אדום כיון ואמרה:
באמת סדר למה? הרי מיד אני נטרדת לביתו של אחר.

כח

אבל רוח הוא באשה. קשה היה לשכוח שבעלת בית הייתי וסדרתי פסח לעצמי. כאילו בעל בית כאן ומסדרין כאן כאצל שאר כל האדם. נתחמם לבו של יחיאל מיכל ובקש לומר דבר מה. קפץ עליו רגזו של שיעול.

נתנה שרה לאה שתי עיניה ביחיאל מיכל ואמרה:
למען השם רב מיכל אל תרבה מרור ואל תאכל דברים חריפים הרי משתעל אתה. כוס תה מתוקה אתה צריך. מי יכין לך חמין בביתך?

אפשר רב מיכל אתה יושב קמעה ואני מכינה לך כוס חמין! ומיד טפחה על פיה ואמרה:

כמה מטומטם מוחה של זו עד שנשתכח הימנה שחג היום לה' וצריכים לקדש תחלה. אפשר יסדר מר כאן? וכיון שנעתקה המחשבה לדיבור חזרה ואמרה:
אפשר באמת תסדר כאן!

נתן יחיאל מיכל עיניו בבית וראה בטובה של בעלת הבית. לא היה יכול לזוז. כאילו נתדבקו אבריו למקום ישיבתו. התחיל מגמגם והבליע את התשובה.

עד שהוא מגמגם עמדה שרה לאה והתקינה את ההיסיבה. כדרך שהיתה עושה בזמן שעדיין היה בעלה חי.

ך

בטל יחיאל מיכל צרור מפתחותיו והטילם במקום שהטילם. ונתן עיניו בכרים לבנים אלו. והיה מציץ בהם כאילו ניתן עליהם מזיו של מעלה. לא היו רגעים מועטים עד שעמד מכסאו וישב על כסא אחר. חזר ועמד וישב על כסא אחר עד שהגיע קרוב להיסיבה. מכיון שהגיע קרוב להיסיבה נשתלשל לתוך המצעות ונתעלה וישב בראש השלחן והמשיך בכח מחשבתו שתחזור שרה לאה לבקשו שיסדר אצלה.

כיון שראתה אותו שרה לאה כך עמדה ומזגה כוס יין לקידוש. נסתכל יחיאל מיכל במעשי ידיה. היתה עינו אחת נתונה ביין

הצלול והשניה מרפרפת על כלי הבית המבהיקים בהוד יפים והרהר בלבו:
כמה נאה מקום זה שחלו בו ידיה של אשה! ומתוך כך
עלתה הכוס על כפו וניגון יפה נתקשר בשפתיו וקידש על היין בקול
ערב ומתוק. שמעה שרה לאה ונאנחה אנחה של נחת רוח ומעין
מנוחה נעימה וכבדה התחילה שורה על אבריה פניה האירו ובגדי חגה
נתמלאו מגופה. הוי מה נאה קולו של גבר כשמשיע דברים שבקדושה!
לא היו רגעים מועטים עד שהיה מיכל שמש יושב לו
כמלך. ככל אדם מישראל ושרה לאה בעלת הבית עמדה לפניו
ומגישה לו דלי מים מסוננים לירחץ.

נטל ידיו בלי ברכה / כדת וכהלכה / לקח עלי ירקי לא
את הקלח / וטבל אותם במי מלח / ובצע בלי עצלתים / מצה לשנים /
את הפרוסה האחת / כרך במטפחת / והניחה על כתפו כאשר נשא
העם משארותם / על שכמם צרורות בשמלותם / וטמן אותה לאפיקומן
תחת הכר / וישב כמלך. כשר / והגביה את הקערה ואמר בכונה / הא
לחמא די אכלו אבהתנא.

והאשה תשתאה לו תתבונן מדי פעם בפעם / על ידיו
הרגילות בדברים שבקדושה / הכל נעשה יפה בטוב טעם / והיא
מורידה עיניה מתוך בושה. וכל אותה שעה / תתן שבח והודאה /
שאינה נדודה מקנה / והקדוש ברוך הוא מוסיף חנה.

מזגה שרה לאה את הכוסות וגלתה את המצות. רָמַז לה
יחיאל מיכל על הסידור. השפילה שרה לאה עיניה כלפי האותיות
המכורכמות מיין ישן ונתאדמה כתינוקת ושאלה ארבע קושיות.

מיד השיב יחיאל מיכל בקול ובשמחה "עבדים היינו" והיה
מגיד והולך עד הסעודה ומפרש לה כל מה שניתן לפרש בלשון
טייטש. והמתיק לה הכל במשלים ובסיפורי נפלאות. יסוריו
בדלים הימנו. ראשו טובע בכר והזיעה מלפפת את פאותיו. והכר מתעמק
תחתיו והוא טובע בעמקי תהום רבה וחסדים גדולים מקיפים את
העולם. דמו מקשקש באבריו. וכמעט מיחוש מתהוה בלבו. ואף על
פי כן נוח לו שתצא נפשו ויאריך בישיבה זו.

חסל סידור פסח כהלכתו. והעירה שרויה בדממה. הלבנה
פורשת חופת אור על פני הבית הקטן הצולל בקדושת החג. הנרות
ישאו עיניהם המשולהבות אל יושבי הבית. הבקבוק ריקן והראש מלא.

יחיאל מיכל מגיד בנעימה:
יבנה ביתו בקרוב!
ושרה לאה עונה אחריו:
במהרה, במהרה, בימינו, בקרוב!
ומתוך שאר כל בתי הרחוב עולה נחשול של קולות:
אל בנה! אל בנה! בנה ביתך בקרוב!
והדמיון הנטוע באדם מדמה לו שכאן רצועה מארץ ישראל.
מתון מתון הם מזמרים שיר השירים. הלילה עובר וצפרי
הבוקר אומרות פרקי שירה וקול גבר ישורר בבית שרה לאה שיר השירים.

עובדיה בעל-מום

א

מעולם

לא התריס עובדיה שואב מים כלפי
מעלה, אלא אדרבה, מעין טעם לשבח
מצא במום שבו. שאילו היה כשאר כל
אדם, כלום היה מארס בתולה שמלעיון עליה? עכשיו שבעל מום הוא
ונתיאש לישא והתורה אמרה לא טוב היות האדם לבדו, מצא כלה מצא טוב.
אלא שמרננין אחריה? זה מדרש דרש עובדיה: מרננין אחרי בתולה
עד שלא נכנסה לחופה, נכנסה לחופה הריהי כאשה כשרה לכל דבר.
אבל עלוב היה עובדיה שהיה יודע בלבו שלא שכחה שינה
סריל מעשיה הראשונים ועדיין היא נדבקת כדונג לכל בחור ובחור,
ולא עוד אלא שמחזרת אחריהם, ומתייחדת עמהם ורוקדת עמהם.
ומעשה ואמרו לו: אל תשבר כוס בחופתך, שמא תתחלחל סרילי ותפיל.
וכבר היה עובדיה מהלך בשבת אחד לבית המחולות. אומר
היה עובדיה בלבו: מי גרם שהיא יוצאת כשפחה מופקרת עם כל
הפחותים, לא שעזב אותה לנפשה, עכשיו שיעמוד לפניה תתבייש, וסדרי
טענות סדר לו: שינה סריל חייתי, כלום נאים לך הדברים? למחר
את נכנסת לחופה כבת ישראל והיום את רוקדת כשפחה חרופה? מוטב
שתשבי בבית ותתני דעתך ללמוד גימוסיה של אדונתך, ואם נזכה תדעי
לנהוג מנהג בעלת בית. אבל בדרך הלוכו נזכר שאין לו מלבוש נאה.

לא

כל אימת שנתן דעתו לקנות לו בגדי אמר מוטב שתתקין לה היא בגד תחילה בתולה קודמת לבחור ומסר לה המעות ואם יכנס לשם יביישנה וכיון שראה עובדיה שיביא אותה לידי בושה חזר לאחוריו. אבל גם בשבת הבאה ולא היה עובדיה יכול לישב בשלוה ששת ימי המעשה אדם טרוד על מזונותיו עד שדמו שותת מתוך צפרניו באה שבת באה מנוחה; באה מנוחה – באים הרהורים. שוכב לו עובדיה בין התנור ולכירים או יושב בבית המדרש וחושב חשבוננו של עולמו. לעת עתה אני מתגורר בקרן זוית שאינה שלי והיא נשכרת אצל אחרים אבל למחר אני כונס אותה לאשה ואני והיא עושים לנו מדור לעצמנו. לעת עתה איני אלא בריה קלה ופחותה והיא שפחה חרופה אבל למחר אני מוליך מים בקרון ואני בעל בית והיא בעלת בית.

זכה אדם למטה מיד קופצים עליה הפרעושים כך עובדיה זכה לכלה זכו בה אחרים. אמר עובדיה: עד אימתי יעשו הללו מה שלבם חפץ ואני שותק? אם אדם משים עצמו כקרקע הכל דשין בו. בו ביום תפס עובדיה את קבו והלך. ושוב היה לבו מהסס לילך. הרי הם מקושטים כבני מלכים – אבל הוא ערום בבגדים בלואים ויחף במנעלים המטולאים – וגלימתו עושה אותו כגולם. לבסוף בעט בדלת ונכנס. אמר: כלום מפני קבצנים אלו להתבייש אני צריך?

ב

עובדיה לא נתבלבל בכניסתו. טרודים היו אנשי הבית במחולותיהם ולא נמצא אדם שיפנה ראשו כלפי עובדיה. ומתוך כך יכול היה עובדיה לעמוד עד שתתחזק נפשו עליו.

עמד עובדיה בביתו והבית מלא היה וצעירים וצעירות ירקדו שם. ופניהם בוערות מראיהם כגחלי אש. ועלם לעלמה ועלמה לעלם וגוף לגוף יסלסלו בקולי טסים כבזק גועשים וזעים ובעלת הבית עושה להם מחול וקולה הולך מסוף הבית ועד סופה:

קְשָׁמְרִיחַ הָרַב טַבָּקָה
מְקַנְחַת הַרְבֵּנִית אֶת אֶפֶסָה
וּבְמָקוֹם שְׁאִין בַּחוּרִים
רוֹקֶדֶת בְּתוֹלָה בְּגָפָה

לב

ואף על פי שהבית מלא בני אדם, ראה אותה עובדיה מיד, שהיתה קומתה מתמרת ועולה בין שאר כל חברותיה. — היה צופה ביפיה ולא נתקרב אצלה, שמתירא שמא יביישנה.

עד שהוא עומד כך, ראה ריש דוכנא שהיה עובדיה מניח אח כדיו בבית רבו. נסתכל בו עובדיה בתמיהה: מה לריש דוכנא אצל מחולות? מיד זחה דעתו עליו, כאדם זה שבא לכרך ומצא את קרובו. — וכיון שנגמר פרק אחד במחול נדחק עובדיה אצל שינה סריל. ועדיין שינה סריל מרפרפת למעלה מן הארץ, כנימה זו שמרפרפת על הכנור, ופניה מכוונסות לתוך מטפחת מצוירת, שהיתה מפשירה בה חמימותה. — לא ראתה שינה סריל את עובדיה, עד שנגעה רגלו ברגלה וננערה.

שחה עובדיה ובירך אותה, נסתמך על קבו וקלט את הריח היוצא מן המטפחת. הוציאה שינה סריל ראשה מן המטפחת ואמרה בתמיהה: ברוך הבא!

וכבר נתחרט עובדיה בלבו על שבא לשם. אילו היה יכול לפרוש, היה פורש ויוצא. ואם רקדה, מה? הרי עדיין אינה אשת איש! כיון שראה את לחייה, שמבהיקות ביותר, נתחמם לבו. גחן ולחש: לא נאה סרילי, ביהדותי!

אותה שעה הניפה בעלת הבית סודר לבן ונפנפה בו אילך ואילך. פלטו הבחורים קליפת הרצני האבטיחים מפיהם ובאו ועמדו לפני הבחורות, וכל אחד ואחד מומין לו בת זוגו לרקוד. ראה עובדיה שהשעה דוחקת המיך את קולו, כאדם שמתחנן על נפשו ואמר: סרילי! נתנה שינה סריל עיניה בו, כאילו לא ראתהו מעולם ואמרה: עובדיה, אין אתה רוצה שארקוד עמהם? תקפה דעתו וענה שלא בדרכו: לא! אי אפשר!

גחנה שינה סריל כלפי עובדיה ואמרה:

אם כך, בוא ורקוד אתה עמי!

ומיד הפכה פניה הימנו והלכה.

כיון שראו הבחורים שבעטה בו שינה סריל בפרהסיה חברו עליו ולגלגו עליו, ולא עוד אלא ששמטו את קבו שנשען עליו. וכיון שנטה ליפול מיד הכל גוערין בו שמא תקוב חטוטרותו חור בקרקע.

בא לו עוזרו של המלמד אצלו וקרא : ברוך הבא מר האלכלייבו
והיה מתפעל והולך, כאילו משונה היה הדבר שאדם כעובדיה שם משפחה
יש לו. אף הוא תפף לו על חטוטרותו ואמר מסתמא רוצה מר לרקוד;
הוסיף אחד מן החבורה בניגון של שמחת תורה:
יעמוד החתן עובדיה, מכבדים בכבוד הריקוד;
לא היו רגעים מועטים עד שעמדו רוב הבתולות אצל עובדיה
והקיפוהו בזרועותיהן החשופות, והתיזו עליו את ביחן ומשכוהו, וזו
לכאן וזו לכאן, והיו מריבות עליו: עובדיה עמי תרקוד! לא כי אלא
עמי ירקוד!

נגלה עליו ראובן האדמוני בזעם וקרא:
חברה!

באו שני בחורים והוציאו את הקב מיד הקטע, והכניסוהו
לבין רגליו, והגביהו אותו כלפי מעלה, ופזמון חדש חברו עליו והנעימו
קולו בזמר:

רָקֵדְן חֲדָשׁ בָּא לְבֵית
חֲטוּטְרָה גָּסָה, גּוֹף פְּזִית
הַנּוֹ הוּא פֹה, הִנֵּה הוּא שָׁם
בָּים, בָּים, בָּים, בָּים, בָּים בָּים

רָקֵדְן הוּא חָתָן הוּא
הַפֶּל הוּא יְכוּל.
בְּמִהְרָה, בְּמִהְרָה
יֵוצֵא הוּא בְּמַחֹל

היה עובדיה נתון על קבו כמרפרף באויר, והיה מפרפר בידיו
ובועט ברגליו ונושך בשיניו, ונועץ בהם צפרניו, עד שהושיבוהו
על הקרקע והחזירו לו את קבו. החזיק את הקב בשתי ידיו ונסמך
עליו בכל כחו.

קפץ האדמוני והוציא קבו מתוך ידיו. גבותיו האדומות
נודקפו, וכמעט שננעצו בעיניו של עובדיה, ומשטמה גדולה היו פניו
מלאים. נתבהל עובדיה וצעק: יהודים, רחמנים בני רחמנים, אל נא
תעשו לי מאומה הלא איש אנכי כמוכם!

נטל האדמוני את הקב ונתנו על ברכו, כאדם שנוטל קיסם

לד

לשבור. אבל קשה היה הקב, וכמעט שנתפרקו פרקי ארכבותיו. הרתיה כאבו את דמו וגבר כעסו, נטל את הקב והשליכו לתוך התנור. לתכה בו האש ונשרף.

פרכס עובדיה בידי ופרפר באויר כצולל במים אדירים וצעק: חלול שבת! לא הספיק לגמור עד שנתעלף ונפל כמת.

שכב עובדיה שעה קלה. הקרובים למקום המעשה נתרחקו והרחוקים נתקרבו. הביאה בעלת הבית קיתון של חומץ כדי לשפשף בו ראשו של "ההרוג". שפשפו מצחו וזלפו עליו "טפין לחלשות". שינה סריל שנתקה עצמה מידי הרקדן באה, כפפה עצמה כלפי עובדיה. עובדיה פקח עיניו משהו. כמה קרובה היא לו, כמה קרוב גופה לגופו. מפלי שדיה החמים נתקלו בלבו והיה חש בחסימותם. כתפיו נתכוצו, כאילו נגע בזוגיות של מנורה, שכבתה שעה קלה קודם לכן, ועדיין לא פסקה חמימותה.

סירוגין, סירוגין הוּו מחשבותיו עד שנשמטו מן הלב. בני אדם טפלו בו והוא הביט בפניהם, כאילו כל מה שהם עושים לא לו הם עושים. לאחר חצי שעה באו והביאוהו לבית החולים החדש.

ג

עובדיה לא רצה תחילה ליכנס לבית החולים החדש. ובעל כרחו הביאוהו לשם. כל אותו הדרך היה צועק וקורא: הרי בריא אני. אבל כשפשטו אותו את בגדיו והשכיבוהו על המטה, התחיל חש באבריו, כאילו נתפקו חוליותיו ונתבדרו עצמותיו. נפילה זו שנפל מתוך עילוף נפילה של ממש היתה.

ומה ראה עובדיה שלא רצה ליכנס לבית החולים? מוראה של חניטה היה עליו! שהיו ההדיוטות אומרים: מי שמת בבתי החולים החדשים באים וחונטים את גופו. ובית חולים זה חדש היה ביותר, וגבאי ה"הקדש" שנשמטו מן השררה, נענעו ראשיהם לשיחות הבריות וחזקו את ה"מוחזק".

לפנים "הקדש" היה כאן, ומקום מוכן היה לכל צרוע ולכל זב, וכן לגנבים שנוסעים ממדינה למדינה ולחולה שאבדה תקותו – עד שמך המקרה ורפפו הכתלים. עמדה המלכות וגזרה עליו הסגר. היה הבית שומם. מי שהיה בונה בית בשכונה נטל מן האבנים ומן העמודים.

לה

קיצץ דלתות של הקדש והוציא את העטרות ואת הפתוחים ואת האסקופה ואת השקיפים. עד שבאה השרפה הגדולה ולא נשאר מן הבית אלא גל של אבנים.

אירע ואמתא דבי פרנס חלתה. שכבה בבית אדוניה כמה שבועות ולא ראו מתי ייקץ הקץ על חייה. עמד הפרנס ונתייעץ עם טובי העיר לעשות בית חולים כמו-בשאר כל תפוצות ישראל. מיד נמצאו עושים ומעשים והעמידו כמין בית לחולים העניים. וכל חולה שהיה לו "צד" בין גבאי בית החולים מצא מטה ורפואות עד בוא חליפתו.

אחת ביום בא שם רופא העיר לבקר את חוליו, ושתיים שלש פעמים בשבוע באו שמי חברא-קדישא לטהר את מתיו. ואנשי מעשה היו מבליים שם את הימים שאין בהם מעשה ומצוות אחרות. פעם אחת חלה רופא העיר. נכנסו חברו הצעיר לשמש תחתיו. צעיר זה שנתן דעתו לעלות לארץ ישראל, ולתקן שם בית חולים מתוקן. ראה בצרת הבית ותקן עד כמה שהיתה ידו מגעת. וכיון שנפטר הזקן מן העולם, נתנו עיניו בו ומנוהו רופא תחתיו. וכיון שנתמנה לרופא שם, מנהגים גדולים הנהיג, ולא נתקררה דעתו עד שעשאו כבתי החולים המתוקנים שלהם. לא היה לבם של הזקנים שלם עם הסדרים החדשים יצאו, ונכנסו אחרים תחתיהם: צעירים בעלי שכל ובעלי רצון, ובעלי ממון ובעלי יכולת. לא היו ימים קלים עד שהיה הבית לברכה בעיר.

ד

ביאו את עובדיה לבית החולים, ובערב הביאוהו שם. הטבילו השמש באמבטי של פושרין והלבישו כתונת גקיה. היה עובדיה משתומם וכי לא רחץ בערב שבת ולא לבש כתונת לכבוד שבת? שרצה עובדיה ללבוש טליתו הקסנה אמר לו השמש המתן. עד שתכובס, ולמדור מיוחד הכניסו והשכיבו על מטה מוצעת ויצא. ראה עובדיה שהוא שוכב יחידי אמר: אוי לי שאשכב יחידי בלילה, פשפש שמא ימצא חומש או סידור, ולא מצא משמש בפאותיו ונתישבה דעתו. נכנסה אחות רחמנית. הרכיבה משקפים לאפה, שקלקלה קודם הבחינות מאור עיניה מחמת לימוד הרבה, ונסתכלה בלוח שלמעלה ממסתו. והואיל ועדיין לא היה שמו כתוב שם, שאלה לו לשמו. אמר

לה את שמו. התפעלה וקראה: Obadiah שם של נביא! יודעא תה עובדיה? אמר לה: ודאי שיודע אני, הרי מפטירין בו לפרשת וישלחו ואף על פי שאונגלית היתה, ולא הבינה דבריו, הסבירה לו פנים ונענעה לו בראשה. חזרה ושאלה: ושם משפחתך? הגיד לה את שם משפחתו. רשמה את שמו ואת חניכתו על הלוח. נתנה עיניה בחדר ובדקה שמא הוא חסר כלום לאותו לילה ויצאה בברכה.

התהפך עובדיה על משכבו ולא היה יכול לישון. וכבר הסיח דעתו מצרות היום, ונצטער, שמא טעתה עלמה זו על ידי. ולמחר כשתכיר מי הוא תגער בו. הרי היא נתנה עיניה בכסא, בודאי לראות את בגדיו נתכונה, שמתוך בגדיו תעמוד על אפיו. — אבל מכאוביו גברו על הרהוריו ונרדם.

ה

עוד הוא ישן נכנסה אותה אחות, ברכה אותו ושאלה אם ערבה מנוחתו עליו ואם חלם חלום יפה, והכניסה שפופרת לבית שחיו למדוד מדת חומו. אף היא נטלה את ידו למנות את הדופק ורשמה על הלוח אותיות וסימנים.

הכיר עובדיה שאין בלבה עליו ולא כלום, רמז על השפופרת ושאל: מה זאת? אמרה לו: מודד חום! והואיל ודבריה בנחת נאמרו, ובטון שאין לערער עליו נאמרו, היה עובדיה מתבייש לחזור ולשאול: ומודד חום מה הוא, ודחה את שאלתו לשעה אחרת. הוציאו את החולים ממטותיהם, כדי לטהר את האולם לפני בוא הרופא. הפיקו את השתן ונערו את המצעות וקנחו את האבק והדיחו את הרצפה. עובדיה, כדין חולה חדש שלא ראה אותו הרופא, לא הזיזו אותו ממטתו.

באו אצלו שאר כל החולים בלבושין המגוונים שלהם. מהם נתנו בו עיניהם ופרשו, ומהם שאלוהו למיחוש שלו. אף הם אמרו לו מה יעשה וישהה בבית החולים והוא בריא. ולמדו אותו כיצד מערימים על המחלה.

רצה עובדיה לשאול מה ראתה אותה ריבה שדגדגה אותו בשפופרת של זכוכית, ומה ענין ידה אצל הדופק שלו, וכן: מה כתבה על הלוח? כלום אין כאן משום סכנה שימסרוהו למלכות? אלא שנזכר ברופא, שמא יחתוך לו רגלו ונסתתמו שאלותיו.

לו

חולים שהותר להם לקום באו וישבו לפני השלחן שבפרוודור.
ואחות היתה שם והיתה מאכילה אותם פת שחרית. לא מן
שנתנה לזה נתנה לזה. אלא לזה חלב ולזה תה; לזה קהוה ולזה
קקאו. וכן לענין הפת: לזה פת בהמאה ולזה ריקים ופֶּכְסִיָּין.
הכל לפי החולה והמחלה. ויש מן החולים שלא נתנה להם לא פת ולא
חמין, אלא מין משקה ירוק, כדי למרק להם קיבתם ולשלשל מעיהם.
הפכה האחות פניה מהם מיד הכל ממירים. זה שנתנה לו חלב נתאה
לקהוה. וזה שנתנה לו ריקים רוצה בפת. הואיל ויש לו גבינה חריפה
שהביאו לו קרוביו בצנעה.

גמרו לאכול, חזרו למטותיהם. ואת עובדיה הכניסו לאולם
עם שאר כל החולים. ברוך השם! אילו לא הכניסוהו לתוך שאר
כל החולים היה מת מפחד ומשעמום. היאך מפרישין אדם מישראל
מן הצבור.

החולים סרוחים על ערשותם ויש שחולה מילל וגונח. אבל
מי שהבריא קצת, או שמחלתו קלה עושה מה שלבו חפץ. זה מסתכל
במראה השתן שלו, וזה עוסק באספלנית שעל גבי מכתו. אלו ואלו
מנבאים מה יאכל היום.

ך

כצעי עובדיה קלים היו, ולא היה בהם כדי מחלה. יכול היה עובדיה,
לאחר שנים שלשה ימים, לקום ולחזור לעבודתו. מפונק מנוער
לא היה ואם לקה – לקה. כלום נתמעט דמותו על ידי כך? אלא
בשבדקה האחות את השתן שלו חלבון מצאה בו. וכיון שראתה כך,
עמדה ונסתכלה במצופית של רופאים וראתה, שיש בו גושים וקורטי
דם לבנים. נצטנן עובדיה ובא לידי דלקת הכליות. וכשבא הרופא
ובדקו מצאו לחוט השדרה, במקום חולית המתנים, למעלה מן הַעֲצָה,
שהוא נפוח. נפח עורו על בשרו ומים בין העור והבשר. אמר הרופא
לאחיות: הדרקון יש לו. וגזר עליו שלא ירד מן המטה, וצוה ליתן
לו מאכלים הנוחים לעיכול, כגון חלב, אורז, גריסים, מרק, לחמניות
ורוטב של קמח, לא במלח ולא בתבלין.

פניו מתקשים ועבים ונראים כזכוכית. ריסיו כבדים ביותר
ומאור עיניו מקושר בעננים. השתן שלו עכור הוא ומשתנה והולך.

לח

תחילה לא היה יותר על חצי ליטר ליום. ומשקעו מרובה היה. ומשקל ערכיו למעלה מאלף ושלישים היה. אבל עובדיה לא היה מרגיש בחליו. שוכב לו עובדיה כבן מלך על מטה נקיה ומאכילין אותו כל טוב שבעולם. ואין לך כל יום שאין עושים עמו חסד. ומין כלי-שער קנו לו לשינים. ואבק לבן נתנו לו לשינים. וכשהוא טובל את המברשת במים ונותן את האבק על גבי המברשת ומשפשף את שיניו. מיד אויר טוב נכנס לפה ויוצא דרך נחיריו ומרחיב את נשימתו ומאיר את עיניו ושיניו מלבינות והולכות. ומין משחה נתנו לו למשוח ידיו בה. ומשהתחיל משתמש בה נתעדן הבשר ונתפשטו הקמטים וחבורותיו מתעלמות והולכות. ועורו נעשה רך כעורו של בן-פקועה. ופעמים שאחות הולכת לעיר ונותנת לו שלום. הריהו מרגיש את ידה בלי שום מחיצה. אילו היתה שינה סריל רואה אותו כך. שוב לא היתה מתביישת בו.

מצפה היה עובדיה כל יום לשינה סריל שתבוא לבקר אותו בחליו. כמה קל הדבר. מהלך חצי שעה בינה לבינו מה הוא? כלום דורון צריכה להביא? בין כך ובין כך אסור להכניס אוכלין מן החוץ. אבל אילו היה איזה דבר חפץ מצוי אצלו. היה מראה אחר כך לשכניו ואומר: דבר זה מתנה הוא לי משינה סריל. ובכל יום ויום. כיון שמגעת שעת הביקור. היה מטיב את פאותיו ומסדר את זקנו ומשתטח על מטתו ומחכה לה שתבוא. אבל שינה סריל לא באה.

ז

ב בית החולים שכב עובדיה עד סמוך לראש השנה. וכבר אחת ביום היה יורד מעל מטתו ויוצא לגן של בית החולים. וקב חדש ניתן לו ופיקת גומי לו למטה. וכשהיה מהלך. לא היה משמיע קול. הרופא והאחיות. וכן השמש עדיין לא פסקה טובתם. אבל אין טוב בלי רע: מיום שבא לבית החולים לא שמע משלומה של שינה סריל כלום. כלום אינה יודעת היכן הוא? כלום לא היתה בשבת של פורענות אצל המחולות וראתה שגשאוהו לבית החולים? או שמא חולה היא. ועד שיתרעם עליה. מוטב שישאל לשלומה. אבל את מי ישאל? חולים אלו שבבית החולים. מחוץ לעיר באו. ולא הם ולא מבקריהם יודעים ומכירים אותה.

לט

לאור השמש המתוק היה עובדיה מחמם את גופו השבור.
גידיו צומתים ומתפשטים, צומתים ומתפשטים, ולכל פנה שהוא רוצה.
לפנות – פונה. ואף חטוטרותו אינה מעיקה על גבו ואינה מושכתו לארץ.
כאילו נקטם חוטמה ונקלף מקצתה. ואף על פי שלא היה לו לכאורה
להצטער בעולמו ולא כלום, צער גדול נצטער עובדיה שאין שינה סריל
באה אצלו. ולא משום שנתאנה כל כך לראותה. אלא כדי שתראה
אותו בכבודו ויתחבב עליה.

אבל עובדיה לא היה עומד בצערו ימים הרבה, ואין לך כל
צער וצער שלא מצא תנחומין בצדו. הרי בין היום ובין מחר הוא יוצא
מבית החולים, ואם אינה באה אצלו יבוא אצלה. וכבר טפח לו הרופא
על גבו בחבה ואמר: היום נהיית לאיש. עובדיה! והתיר שיצא בקרוב
לעיר כדי שינסה את רגליו קצת. כחו חוזר אליו. ברוך אדוני
יום יום!

פעמים שהיה עובדיה אומר לעצמו: שוטה שבעולם, מה
אתה נחפו כל כך לצאת מבית החולים? אם לדלייך אתה דואג – הרי
דלייך שמורים בבית המלמד. ואם לכספך אתה דואג – הרי כספך
נתון בנשך, ואין לך כל יום שאין רבית גדלה עמו. ולא עוד אלא
שלחמך ניתן ומטתך חנם, ועד שהיית מגרם עצמות תחילה שלא לשובע.
אתה אוכל עכשיו בשר לשובע, ומה שאתה אוכל כאן בחול, אי אתה
אוכל בביתך בשבת. וכאן היה עובדיה מהרהר בלבו: הפלא ופלא.
בראשונה קשה היה לי ליכנס לבית החולים, ועכשיו שהגיעה שעת
לפרוש, קשה לי לפרוש ממנו. וכאדם זה שאוכל קודם התענית הרבה
לפי שמחר הוא צם – כך עובדיה, היה שוכב הרבה על מטתו ומתעדן
בשמיכתו ואוכל כל מה שנותנים לו ומקבל פני כל יום באהבה. שאיה
יודע שלמחר הוא יוצא.

וכשהיה עובדיה שוכב על מטה נקיה זו, ומשתטח על מצעות
לבנים אלו, ומניח ראשו על כר ממש, ומתכסה בשמיכה ממש, כמעט
שהיה משתכח מלבו שמלוכלך במומין הוא. כגביר היה שוכב, כיוולדת
היה שוכב.

ח

ה כד הולך אל המבוע עד שהוא נשבר. מה שמוכרח היה לבוא – בא. שינה סריל – עמטו של גופה ושמן של אבריה ודושנו של בשרה מטילים היו עליה מעין שעמום. ולילות אלו, לאחר סעודה שמנה כשהיא שוכבת על מטתה, מלופפת בכרים ובכסתות, מה יעשה הלב הפנוי שלא יבוא לידי הרהורי עבירה? ואילו היו הבחורים מניחים ידיהם הימנה, היתה מפטפטת ביצרה. עכשיו שהם מתגרים ביצרה היאך תעמד בפני יצרה. ואילו באה הצרה מבחוץ היתה עומדת בפני יצרה, עכשיו שהצרה בבית מי יעמוד בפניו? שמש יש לו לאדוניה, ראובן האדמוני שמו, כספחת נדבק בה. פעמים הרבה התרתה בו שאם יגע בה תקרע צורו על פניו – הניח ידו על לבה, מיד נשימתה מתבלבלת ואינה יכולה לצרף מלה למלה כדי לגעור בו. ואילו היה החיגר כאן, אפשר שהיתה נצלת על ידו, עכשיו שאינו כאן הריהי כשפחה חרופה. אין לבה לבחורים הגסים, אלא שעזי פנים הם ואינה יכולה לעמוד בפניהם.

ומי גרם לראובן שישלט בשינה סריל? יהודה יואל בנו של בעל הבית! יהודה יואל חובש בית המדרש היה, והיה יושב רוב היום בבית המדרש ולא היה בא לסעודה של צהרים בזמן שכל בני הבית אוכלים, אלא בא סמוך למנחה. היה בא לבית לא היה אדם בבית אלא שינה סריל. ערכה לפניו את השלחן והביאה לו הרוטב והבשר. הוא יושב ומעיין בספר ואוכל והיא יושבת לפני התנור ומסתכלת בו. חוט של בושה מתוח על פניו, ותלתלי פיאותיו נמשכים ויורדים על לחייו כשתי צלוחיות נאות, והוא גומע ואוכל, מוצץ ואוכל את החזה שנצטמק יפה יפה. אלמלא לא נתביישה היתה קמה ומנשקתו. לא לשם עבירה חס ושלום, אלא לשם חבה. אינה מספקת להסתכל בו, עד שלחיה דולקות ועיניה שוקעות על ברכיה והיא מתמלאת כיסופין. וכן היה יהודה יואל משכים לבית המדרש קודם עלות השחר, וביציאתו היה נכנס לחדר מטתה ומעורר אותה משנתה, והיא קמה מיד ונועלת את הדלת אחריו. דודים עליה רגעים אלו שהוא עומד אצל מטתה מכל הלילה, אף על פי שנטרדת משנתה. פעם אחת, קודם שבא, גלתה לבה, וכשהגיע אצלה עשתה עצמה ישנה. לא הספיק להסתכל בה עד שניטלו חושיו. נתחזק

מא

וקראה ולא נענה, חזר וקראה ולא נענה נגע בה. מיד נכנסה חמימות בגופו. שלא הכיר כן מעולם. והיו אצבעותיו מרתתות על לבה עד שעלה צמוד השחר.

כל אותו היום חולה היה, וצנה גדולה שמשה באבריו, כאילו יצא דמו וניטל חומו. על המטה לא שכב ולעסוק בתורה לא היה יכול, והיה חובק את התנור ומהרהר בלבו: הרי כלה היא; נערה המאורסה! אבל מאיך גיסא עדיין לא קדשה עובדיה, אם כן בחזקת פנויה היא. ומה עשה לה? וכי בשביל שמיצן בין שדיה פסלה? וכיון שנזכר באותו מעשה, שוב לא הסיח דעתו ממנו. ואף רטט זה שהיה מרטט בלבו אצל מטתה היה חוזר וניעור, ניעור והולך. פעמים הרבה קפץ ונשבע שלא יחזור לסורו, שירגיו יצר טוב על יצר הרע. אבל תוך כדי רגע העלה שטן לפניו כלי גופה, וכיון שנזכר בהם. מיד היה מתחרט שלא השהה ידו אצלה יותר.

בה בשעה נזכר יהודה יואל, שפעם אחת היה מסייע בידי עובדיה למנות מעותיו. אמר יהודה יואל בלבו: מפני מה לא באתי לידי נסיון ולא נטלתי כלום מן המעות, הרי צריך הייתי לשלוח למערכת של מחזיקי הדת דמי חתימה ולא הייתי חסר אלא מעה, ואילו הייתי נוטל מעה מכספו של עובדיה – עובדיה לא היה מרגיש ואני מקבל את הגליונות בזמנם. באותה שעה נתאדמו פניו של יהודה יואל כדמדמניות: לגנוב? מה מבהילה מחשבה זו! ומיד התחיל מנער אצבעותיו, כאילו דבק בו מן החרם, וזיעה של פחד ניתזה מבשרו והיה מסתכל כגנב, שמא הרגישו אחרים במחשבותיו. ראה שלא הרגיש בו אדם, הגביה ראשו כבן חורין, נתקלו עיניו בשני לוחות הברית. באותה שעה הרהר בלבו: הרי לאו של לא תגנוב כלאו של לא תנאף, ומי שהזהיר על זה הזהיר על זה, וכאן יצא בשלום וכאן הציץ ונפגע. אבל יותר משהיה יהודה יואל מצטער על העבירה שעשה, היה מצטער על שנפתח לו פתח שיחטא.

בו ביום שמע יהודה יואל חכם אחד דורש: כשם שאין אנו יודעים מה מצאו הדורות הקודמים בעבודה זרה, כך לא ידעו הדורות הבאים מה מצאו בעריות. אמר יהודה יואל: והרי מצינו בגמרא: יודעים היו ישראל בעבודה זרה שאין בה ממש, ולא עבדו עבודה זרה אלא להתיר להם עריות בפרהסיא. – משמע שלא עבדו

מב

עבודה זרה לשמה, וכן מפרש רש"י שם, שהיה יצרם תוקפם על עריות, אמרו: גפרוק כל עול תורה מעלינו ואל יוכיחוננו על העריות, אבל על עבודה זרה לא תקפם יצרם. מכל מקום, אם נבוא ונמדוד יצר של עריות לגבי דורות הראשונים, נמצא, שהורע כחו וניטל עוקצו. כיון שהגיע יום מחר והשכים עמד והוכיח עצמו בפתגמי חז"ל, וכבר בקש לעוררה ולילך, פחו עליו יצרו וכפה ידו על לבה עד שנשתקעה בגלמי בשרה.

מיד הכיר גנות מעשהו, ולא עוד אלא שנתירא שמא תצחק ויתבוזה. בא ההגיון ואמר, שלא תרגיש, ואפילו תרגיש, יאמר שלא נגע בה אלא לעוררה, ואם לא יאמינו לו? דודו בןק היה ונכשל בשפחה ואין אומרים לו: זכור מעשיך הראשונים. יפה אמרו חז"ל: כשבא אדם לישא אשה, צריך לבדוק תחילה באחיה, שרוב הבנים הולכים אחרי אחי האם, ושוב לא הניח ידו הימנה.

כיון דדש - דש! כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הורגל בה, מכאן ואילך, כשהגיע שעתו לילך לבית המדרש שחרית, לא עמד בפני יצרו, ולא שחרית בלבד, אלא כל פעם שהיה בבית ואין איש מאנשי הבית שם בבית, לא עמד בפני יצרו, וכך היו נוהגים: היא יושבת אצל התנור, פוזמק בידה ופקעת של חוטים על ברכיה ועושה עצמה ישנה, והוא בא לו אצלה בחשאי ונותן ידו על לבה ומשתעשע בפקעת שבחיקה, ודבר זה לא נתעלם מעיני המשרת, כפה המשרת עליה את ידיו ואמר לה: אם את שומעת לי מוטב, ואם לאו מוסרני אותך לבעלת הבית! מכאן היתה ידו על העליונה.

ומעשה בליל "ניטל" שהלך בעל הבית לשחק בקלפים ומסר את המפתחות של החנות בידי המשרת, הביאם המשרת לבית החנוני ולא מצא שם אלא את שינה סריל בלבד. אותה שעה היתה שינה סריל עסוקה בהצעת המטות, ובמטתו של יהודה יואל עמדה, כשכשה את הקש, ופרשה את הסדין, ונערה את הכרים, ובדקה את המצעות, שמא קמט בכר, שמא פרשה נימה מן הקש ותתבלבל עליו שנתו. עד שהיא עומדת כך, לפתוה שתי ידיים גסות, וריחו של האדמוני שלא היתה יכולה לעמוד בד' אמותיו היה מחלחל באפה.

כפאה המשרת על המטה ונפל עליה, נשימותיו כבדות היו כנשימות המפוח, שנים שלשה רגעים שהה עמה, ופתאום הדפה ורקק.

מג

לא כפגישה זו פגישותיהם אחר כך, אלא כבני אדם מיושבים נתנו דעתם על כל דבר ודבר תחילה. בעליה, למעלה מן הבית סוכת החג היתה שם, ומטה מצויה שם, כדי לקיים מצות סוכה כהלכתה. כל ימות החורף מטה זו מלאה בצלים, ברם, יתד היתה תקועה למעלה מן המטה ואדרת שער היתה תלויה שם. עמדו והציעו להם את האדרת ותהי להם האדרת למטה. ובשעה שהיתה שינה סריל עולה לעליה להספיק מים ומזון לעופות, היה קופץ עליה האדמוני מתוך הזוית ותוקע: הא! באזנה ונועץ קנה קלמוס בפיה, מיד שינה סריל מתחלחלת ומניחה ידיה על כרסה והוא לופת אותה בידיו עד שנשמעת לו.

ט

עדיין היה עובדיה שוכב בבית החולים ו-מתפטם כשור הברי, וכל הבאים לבית החולים עומדים משתוממים לבריא זה שמוטל בין החולים. ואף השמש קורץ בעיניו ואומר: עובדיה זה אינו חולה של שאר ימות השנה, אלא חולה לשבתות ולימים טובים. ואחות רחמנית היתה מסבירה: בריא מלבר וחולה מלגו! כיוצא בו: אדם זהלך בשוק ואינו יודע שחולה כליות הוא, נפל למשכב ומת, מקוננים עליו ובוכים: אתמול היה בריא והיום הוא מוטל מת, אבל באמת כבר היה מלאך המות יושב בתוכו.

והשמש נועץ מודד חום בבית שחיו ואומר: אשריך עובדיה שקפחו את שוקיך, אלמלא מכות אלו, היית גוע כנר של חלב. ברכת הגומל חייב אתה לברך אחרי המכות. תן ואראה מדת חומך! בא לו עובדיה להוציא מודד חום והוציא כף או סכין או מזלג או מסרק. כדאי הוא עובדיה שיבדחו דעתם על ידיו. עובדיה אינו מן החולים המסוכנים. —

י

כ עם אחת, בחמישי בשבת, עמדה שינה סריל לפני השלחן ולשה בצק, והיה יהודה יואל בן בעל הבית יושב כנגדה ומפשפש ביד חרוזים: חרוזים יפים לשיר שהוא מחבר. החרוז האיטלקי, היוצא ממבטא לשון ארצם, שאינו כדרך המבטא שלנו, לא היה מתקבל על לבו, ודעתו היתה מפוררת עליו, והיה מהפך בדפים וצופה בגופה של שינה סריל, שהיה נע קמעה קמעה, עד שנחלשו אבריו ונתקדרו עיניו

מד

והיה יושב כנגדה נים ולא נים, ומועקין של עינוגין היו מעיקים את לבו
כבר הסיח דעתו מהרוזיו, והיה מהרהר בלבו שעדיין רַךְ הוא, ולא נהנה.
מעולם הזה ולא כלום, ואפשר שימות פתאום מיתה חטופה ולא טעם
טעם חיים. הנה כי כן מת ר' גרשם חפץ מחבר ספר זה בן י"ח שנה.
שינה סריל עשתה מלאכתה בשתיקה, גלגלה את העיסה ורקעה
אותה כלוח, ועל כל תנועה ותנועה של הירקוע היתה כרסה ננערת. אותו
היום, יום של אידיהן היה והיתה החנות סגורה, והיתה אדונתה יושבת
בבית לעשות מלאכתה. גסתכלה אדונתה בשינה סריל ואמרה:
דומה עלי, שינה סריל, שאת מתעבה והולכת... בטנך
צבתה!...

נתאדמה שינה סריל.

פתאום צוחה בעלת הבית:

שפלה, צאי לך מכאן... תיכף ומיד!

ששה חדשים כבר היה ולדה של שינה סריל קיים במעיה.

כיון שנחה דעתה של בעלת הבית קצת, שגרה עיניה בבנה
שמא הרגיש דבר, שמא הבין דבר מתוך דבר. אבל יהודה יואל עיניו
שקועות היו בספר והיה מהרהר בלבו בפסוק זה, שהספיד אבי המחבר
הזה את בנו: מה יתאונן אדם חי, גבר על חטאיו.
אותו לילה ננער ראובן משנתו. בדר ראובן את זרועותיו
ושאל: מי כאן? ותהם שינה סריל את ראובן ותאמר: חסס!
התמודד וראה את שינה סריל עומדת אצלו, שתק ולא אמר כלום.
התחיל קולה מרטט מתוך לבה: אני כאן, ראובן! הסי שלא
ישמעו הם - דבר לי אליך, שתוק ושמע. וכאילו מתוך דבריה עצמה
נתגלה לה פתאום תקפו של אסונה הוסיפה ואמרה: מה לעשות? אם
אין אתה נושא אותי כדת, אין לי עצה אחרת אלא לילך ולהפיל עצמי
לתוך הנהר.

נתן ראובן את שתי ידיו על גבי מצעו וזקף חצי גופו למעלה.
היא בלעה כל תנועה ותנועה שלו והוא שתק. אמרה: ראובן! ודמעותיה
חבשו את הקנה שבגרונה.

נשען ראובן על מצעו ואמר: אם אין את הולכת מכאן מיד
אני צועק עד שיתכנסו כל אנשי הבית ויראו מי את! הבליעה שינה
סריל דמעותיה והלכה.

מה

אילו היה ראובן מדבר על לבה דברים של תנחומין, או שהיה רוחה אותה בלכי ושובי. — מי יודע אם היתה שינה סריל מוציאה ימי הריונה, עכשיו שגער בה — גערה זו יותר משהבעיתה אותה החזירה דעתה עליה. ולימים מצאה לה קרן זוית וילדה זכר.

יא

ב ערב שבת שלפני ראש השנה הותר לעובדיה לצאת ולנסות אח רגליו, ואם בהליכתו לא יגרום רעה לעצמו, נותנים לו יום השבת בבית החולים, ומכאן ואילך הריהו ברשות עצמו. ירד וטבלי, עלה ונסתפג, הביאו לו בגדי עצמו ולבש, נטל את הקב החדש ונעץ את מברשת השינים בכיס שבמעילו למעלה, שתהא נראית מיד ונכנס לאולם.

מתבייש היה עובדיה תחילה לחזור בבגדים הצואים, אלא שקשה לו לפרוש מאחיו החולים בלי ברכה, בא לו אצל החולים, הוא נסתכל בהם, והם נסתכלו בו: הוא נסתכל בהם, שמא מלגלגים עליו משום בגדיו, והם נסתכלו בו, ראו את בגדיו וזכרו בכגדיהם, יצא ונסנה לעיר.

ועדיין ארכובותיו תשישות הן, ואינו יכול לילך אלא במתינות יתירה. אבל לא הרי הילוכו עכשיו, כהרי הילוכו קודם. קודם כניסתו לבית החולים היה מקרטע וזוחל כבעל מום, ועכשיו הוא מהלך כאסטניס זה שיש לו מיחוש.

רצה עובדיה לילך לשינה סריל, אלא יודע היה עובדיה בעצמו שאם ילך אצל שינה סריל, ספק יפרוש ממנה, ספק לא יפרוש ממנה, והרי כדיו, נותני לחמו, עומדים בבית המלמד, שמא נתבקעו, שמא נתפרקו חוליותיהם. אלא ילך אצל המלמד תחילה, ולא עוד אלא, שאלה יש לו לשאול: ברכת הגומל אימתי חייב לברך, אם בשבת זו, אף על פי שאוכל ושותה בבית החולים, או לשבת הבאה שנפטר מבית החולים לגמרי. בא לו לבית המלמד, ראה עוזרו יושב על האסקופה וקושר ציצית לטלית. עקף את הבית ובא לו אצל העוזר בחשאי, כדי שיהא נגלה עליו פתאום. בוא וראה, אמר עובדיה בלבו, היום הוא יושב כעולה תמימה ומחר הוא יוקד עם כל הבתולות. הפנה העוזר ראשו ראה את עובדיה ונתבלבל.

מו

נסתכל בו עובדיה מתוך קורת רוח ונהנה שנתבלבל זה על
ידיו. רקק העוזר ריקקה גסה ואמר:
האתה הוא?

הבליט עובדיה את החזה. מקום שנעוצה שם מברשת השינים
בכיס והשיב: אני ולא אחרי. אני ולא מלאך אני ולא שרף. אלא אני
בעצמי ובכבודי!

פשט לו העוזר ימינו. נתן לו שלום ואמר:
שלום עליכם. עובדיה! מאין באת? נתעלם מן העין ואיננו.
סבורים היינו. לבראדי ברחת. ולשם מינקת נשתכרת שם! דומה עלי
שחייבים אנחנו לברך אותך בברכת מזל טוב!
נהנה עובדיה מן הברכה. הוא לא חזה מזלו חזה. עכשיו
שהבריא. מי מעכב בידו להעמיד חופה מיד? עד מתי יהא מתגלגל
בכל הפנות בלי פנה לעצמו?

אחזו העוזר ואמר: בוא ואסתכל בדמות דיוקנך. רב עובדיה.
כמדומני שחזרו לך נעורריך! ואף אתה פתח פיך ואמור לי מאין באת
יהיכן היית כל אותו הזמן.

קרץ לו עובדיה בעיניו ואמר: היכן אתה שואל. כלום לא
שמעת. שחולה הייתי ובבית החולים שכבתי? מאותה שבת שראיתך
עם כל הנערות לא ירדתי מעל מטתי. ראיתך חולה ונתליתי. יפה
קיימת אצלי מצות ביקור חולים! אבל עכשיו אפילו אתה נותן לי
מלוא ביתך כסף וזהב. שוב אי אתה יכול לתקן. היום יצאתי משם!

אמר לו העוזר לעובדיה: בבית החולים היית? אמר עובדיה:
מה אתה פותח עלי פה כפי החבית? שנה שלמה שהיתי שם. אמר לו:
שנה שלימה? אתמהה! אמר לו: ואם פחות משנה מה חסרת? אמר לו:
ולא יצאת משם? אמר לו: שוטה שבועולם. אומרים לך מן המטה לא
ירדתי. ואתה שואל ולא יצאת משם!
לגלג עליו אותו עוזר:

ובכן על ידי הטלגרף אתה מוליד בנים. עובדיה!
אמר לו עובדיה:

מה ענין טלגרף אצל לידת בנים?

נסתכל העוזר בעובדיה כאדם שמסתכל בחברו שטעה על ידיו.
אבל מאידך גיסא הרי ראה את שינה סריל שכרסה בין שיניה.

מז

פיו היה פתוח, ועל שפתיו היה מרחף מעין גיחוך שמצוי אצל בעלי תאוה, ואפילו לא חטאו.

בתוך כך בא השכן ושאל על טליתו. הפסיק העוזר שיחתו וחזר למלאכתו.

נכנס עובדיה לבית ולא היה אדם שם. בדק את כדיו ונפנה לשוק.

כיון שהגיע לשוק, ראה חנות של אדוניה של שינה סרילי, אמר: לחנות של סוכריות באתי ולא אקנה לה סוכריות? נכנס בהכנעה ואמר שלום וזימן את ידו להחזיר שלום לכל אדם. בחנות לא היו לקוחות. החנוני ישב לפני השלחן ומנה מעות, והמשרת פתח תיבה של סוכר. ראה המשרת את עובדיה, זקף ראשו והניף את הקרדום. דרש עובדיה בשלומי, הוריד האדמוני ראשו למטה וחזר למלאכתו.

פתח עובדיה צרור כספו והוציא אגורת כסף, חזר ואמר שלום לחנוני, והמתין עד שיפנה אליו החנוני. הוציא החנוני ראשו ולא אמר כלום.

עד שעובדיה עומד כך, נשמעה צוחה מן הזוית. עובדיה שבא מן האור לתוך האפלה לא ראה שום תמונה, רק קול דברים שמע: הנה הוא בא, בר אבהן זה! אפשר מתנת דרשה באת לדרוש! וקולה של בעלת הבית היה.

הגביה החנוני ראשו מן המעות ואמר בקול דמשתמע לתרי אפי: ידידי, מה ראית לכבדני ולבוא בצל קורתני?

נתן עובדיה את המטבע לחנוני והרצה את שאלתו. נטל החנוני צלוחית של סוכריות, קשקש את הצלוחית ונתן מהן לתוך הנייר. בינתיים יצאה אשתו מן המסתרים וצעקה, חציה כלפי בעלה וחציה כלפי המשרת: ועדיין הוא מרבה דברים עם מזוהם זה! ראיתם צרה שכזו. שפחה, אי אפשר להחזיק עמו בבית. תן לו סוכריות ויחנק!

עמד עובדיה כנוזף, ולא היה יודע מה ראתה בעלת הבית לצעוק עליו. שקל החנוני את הסוכריות, פיחת והוסיף, הוסיף ופיחת ומסרן לעובדיה. המיך עובדיה עצמו יותר, נטל את הסוכריות ויצא. פשפש עובדיה במעשיו ולא ראה חובה לעצמו. בעט בקרקע ואמר: ואם כעסה מה? תכעס עד שיפקע כעסה. מכל מקום טוב

מח

שהיא יושבת עכשיו בחנות ואינה יושבת בבית. אלך לי אל הבית
ואל שינה סריל!

נפנה לו כלפי ביתה למצוא שם את כלתו.
אבל מנוחתה סרה.

יב

ב א לו לבית, ובבית פנים אחרות. שפחה אשר לא ידעה את שינה
סריל קבלה פניו מתוך חשד.

נסתכל בה עובדיה ושאל:

ושינה סריל היכן היא?

נתגבר החשד בלבה של השפחה, עמדה וגרשה אותו. —

עמד עובדיה מבחוך, חטט בראשו ונמלך בדעתו:

לאן?

היה טובב על קבו ושוקל בדעתו: היכן ימצא את שינה סריל.

אין כאן ספק שעזבה שינה סריל ביתו של החנוני והשכירה עצמה אצל
אחר, אבל אצל מי?

היה עובדיה חרד ועצוב. לא די שלא מצא אותה מיד, אלא

אינו יודע לאן יפנה. — אמר בלבו: מסתמא הלכה למלאות מים מן
המעין! — לא שהשעה צריכה לכך. אלא יתד בקש עובדיה לתלות
תקותו עליה.

עד שהלך בא הספק בלבו. אפשר שהיא שם, ואפשר שאינה

שם. יש פנים לכאן ויש פנים לכאן. ואם אינה שם, שמא יעכבוהו שואבי
מים. אם כן מה יעשה וימצאנה? אלא ילך תחילה אצל הסרסורית, והיא
מודיעה אותו היכן שינה סריל משמשת.

נתן עובדיה ידו בצלחתו, משמש בסוכריות והלך אצל

הסרסורית.

בא לו קרוב לבית הסרסורית, ראה שם כדמות אשה אחת.

היה צופה בה מרחוק ומהרהר בלבו: שינה סריל או לא שינה סריל? הרי

לא שבת היום ולא יום טוב היום, ומה ראתה שינה סריל שתשב על

זין הבית? כלום עבודה אין לה, כלום שירות אין לה? או שמא

חולה היתה חס ושלום ועדיין לא הותרה בעבודה. אבל מיד

יבוא אצלה ויאמר לה: צאי וראי, סרילי חייתי, שאנחנו כגוף

אחד. מה הגוף הזה חלה אבר אחד — כל הגוף מרגיש אף אנו

מט

כך, כיון שחליתי אני – אף את חליתי כמוני. ברוך השם, שאני ואת
קמנו ונתעודד. רואה את שינה סרילי, אף על פי שלבי כואב כשאני
נוכר שחולה הייתי, אבל לעתיד אנו זכורים בכך ומתנחמים. – או שמא
טעה ואחרת היא? שהרי ילד בחיקה! אפשר עזבה שירות קלה ובחזרה
בעבודה קשה? או כלום לקה בראיה? משל בפי הבריות: פלוני
השוטה לא הכיר את אשתו.

צפה עובדיה בצלה הגדול והעבה של אותה אשה ותוגה של
מסח נפש היתה מלפפתו. סבור היה עובדיה שהוא בא אצל כלתו –
נתקרב קצת, מצא אחרת, קרא את שמה כדי לידע מיד שהיא אינה
שם. ואין קול ואין עונה.

היושבת על הזיו לא הפנתה את ראשה.

הגביהו עצמן רגליו ובא עד לזיו.

בא לו אצל הזיו, ושינה סריל היתה יושבת על הזיו, דדה
לחוץ ותינוק בחיקה, וסנטרה השמן צונח על דדה. נסתכל עובדיה
בחללו של עולם ונתן ידו אחת על הקב ושניה בכיס ובסוכריות, ויותר
שהיה מחזיק בקב היה מחזיק בסוכריות, והן נמקות בידו, ועסיסן זולף
לבין אצבעותיו.

הגביהה שינה סריל ראשה וכסתה את לבה.

התחיל התינוק מילל ובוכה ופושט ידו כלפי בית דדיה, נעצה

שינה סריל פטמת דדה בפי התינוק וצעקה:

הא לך, ממזר, מצוץ והחנק!

החזיק התינוק בכל עשר אצבעותיו בודי, שערותיו

האדמדמות צצו להן מתוך לולאות מצנפתו. נסתכלה שינה סריל

בעובדיה ובתינוק ועיניה הירוקות נתמלאו עֵבָרָה. עובדיה – פיו פתוח

ולשונו מונחת כאבן שאין לה הופכין והסוכריות שבידו נמסות והולכות.

התינוק יונק משדי אמו בקול דממה דקה.

נטל עובדיה את הסוכריות בימינו ואת הקב בשמאלו.

התינוק רָוָה והניח ידו האחת מן הדדי, ועדיין שינה סריל

לא נחה מוצפה. נתירא עובדיה ליתן לה הסוכריות, שחה והניחן על

כף ידו הקטנה של התינוק.

חופת דודים

פרס ראשון

על במתי ארץ

תוגת-יה

מרחפת על פני הגבעה. ובגבעה
מבצבצות ויוצאות תלוליות תלוליות
של קברים. שם ינחו יגיעי כח

וחלום הנצח יחלומון.

ואצל הקברים אשר בגבעה ישכון יוחנן שומר המתים. כמת
יתהלך בין רגבי עפר, אשר גם מת איננו וחיה לא יחיה. גלמי בשרו ישא.
יחיל ודומם לאחרייתו. סוד המות עלי עיניו והגה לא יעבור פיו. גם
כי יתן קול ונדם עם דממת נצחים. —

כחום היום יצא אל שדה החיים. תחת ברוש ותפוח ישכב
ובצלם ימצא מרגוע. נחה שקטה כל הארץ. נדמו נאות החיים. השמש
תשלח אורה על תלמי קבר וכל שיח השדה יתן ריח. נסתר מעין
אנוש ישכב שאנן והמית תבל בל תחריד אותו.
והיה כי ירעב ולקט פטריות שדה, או יבוא אל הנחל וידוג
לו דגה. ומפרי העצים אשר בתוך השדה יאכל, תפוח ואגס.

אך יש אשר ירד יוחנן העירה לקנות לחם ופירות. יעזוב
נאות דשאו לבוא עיר ומתים.

השמש — לזהטת בעוזה והעיר קודרת כל היום. מתעלפים
בראש כל חוצות הבתים על יושביהם. כלה אויר מן הארץ ורוח
לנשום אין. ועיני אנשים תכלינה ותקותם מפח נפש.
יוחנן יקנה לחמו בחפזון ויברח. וכנס מן הפחד כן ינוס אל
אהלו. היום יגוע ואינו. השמש אספה נגהה.

פרק שני

זמירות לילה

א פלת עדנים תכסה שדה וקבר. הלילה יהמה. ישתרע. צללים
עוברים בסך ומצבות מתרפקות על קבריהן. שפירי שמים
ירעדו וכוכבים יתחמקו מעל, וכוכב על כוכב יפול אל חיק האדמה.

נא

נגוהות לילה יורדות להחיות את חלל העולם, וקברים
נפתחים בדממה. ומן הקברים תעלינה הבתולות המתות, אשר מצאו
להן קברי, בבתוליהן.

דומם יעמוד בית הקברות ומסכת הלילה נסוכה על הקברים
ושירות הנערות תשתפכנה בסתר כנפי הנשמות. צחו מסהר תכריכיהן.
זכה שירתן בפיהן, וכאור נרות השבת תאורנה רגליהן הלבנות. ותנה
מרימות רגליהן ככלות אהובות וחשוקות, וכנפים תכסינה את גון
במתק החסדים הקדושים.

יוחנן ישכב על יצועו אצל חלון אהלו, ובעד החלון
ישקיף עד בוקר.

פרק שלישי

הליכות עולם

חרבה כל הארץ, אין פרי לאכול; גם פטרִיה בשדה חדלה, כי לא
היה גשם. יוחנן לקח חכה ויתן במלתחתו תולעים, וירד אל
הנחל לדוג דגה.

על שפת הנחל הלוהט יעמוד יוחנן עד בוש. בא במים, לא
מצא דגים, שבה חכתו ריקה – בתולעת לא נגע דג. יוחנן הפשיל
חכתו לאחוריו וישב בפחי נפש.

ובירכתי ביתו יחטט, שם תחת האבן. יקח אגורת כסף וירד
העירה לקנות לחם ובצלים. –

קדרו שמים ממעל וסערה תרומם אבקי, ותוגה שחורה עתקה
גם גברה חיל. מטר יערוף על רגבי ציה, אובד ללא דשא ואבד אגל
באגל, בטיט חנצות יאבד. ושנית תפרפר העיר כחולת קדחת בהבלה.
והארץ כקבר עומדת, כקבר יקיא מתו.

יוחנן בא אל חנות המכלת. החנות מלאה קונים וידי החנוני –
עבודה. לפני השלחן יעמוד, ישרת את קוניו. אשתו תעזור על ידו
וגיסתו תשב על הסף לרוח היום.

על תיבת עץ תשב צלה הרכה והענגה. תעשה ביריעה
ובחוטים. שמלתה אדומה ושסועה, על קוזה – השמלה שסועה.
שערותיה ארוכות ושחורות וחץ זהב בשערותיה. הוא החץ אשר הוא
עליו מדם שלשה עופות. בחלותה את חליה ותרפא.

כאיש אשר יעלה ממצולות האוסל ויפגע קו שמש בעיניו כן
עמד יוחנן ויבט אל חץ הזהב. ונתנח צלה את היריעה ותיטב את
שערותיה בבהלה. כמו נאחו עטלף בסבך שערותיה. ותשב ותעש
ביריעה ואור לחייה כאור יומם.

וירא החנוני את יוחנן ויקרוץ החנוני בעיניו ליוחנן

ויאמר:

שומר מה מלילה? שומר מה מלילה? הינוע ארון המתים
בלילה? ויעמדו הקונים ויביטו אל יוחנן ואל החנוני.
ויפן אליהם החנוני ויאמר:

זה האיש יוחנן שומר המתים יודע אם ימות איש בעיר. כי
בטרם ימות המת ינוע ארון המתים באהל.

אכן יודע יוחנן אם ימות איש בעיר. כי במות המת ינוע
הארון בלילה. ופעם נסה יוחנן להתיק את הארון ולא מש הארון
ממקומו. כי כבד מאד. —

ויוחנן נתן את האגורה על יד החנוני ויאמר:

יתן לי ככר לחם ושנים בצלים!

והחנוני הוציא לחם ובצלים ויתן ליוחנן.

ובתת החנוני את הלחם ואת הבצלים ליוחנן לקח מלא

חפניו שומים. ויתן גם אותם ליוחנן ויאמר:

קח נא את השום ולא תאכל את השומים אשר על הקברים!

יוחנן שם את השומים ואת הבצלים בצלחת בגדו. ואת הככר

לקח בשמאלו. ויבט על פני צלה. ויעמוד על ידה כמצבה על קבר.

ותרא צלה את יוחנן. ותקח עוגת דבש ותתן לו.

ויקח יוחנן את העוגה וילך. וצלה שבה אל עבודתה.

ויקרוץ החנוני בעיניו ויאמר:

ככה עשה אבי עליו השלום. כי נתן לשומר המתים מתנות

לבל יפשט אותו את תכריכיו בקבר.

עגיליה כבדו פתאום על אזניה. וגוה ירטט כארון המתים

בטרם ימות המת.

ותרא אחותה הבכירה אשת החנוני ותמהר אליה ותזעק:

מה לך. צלה?

וצלה התעודדה ותאמר:

אין דברי אהותי!

ותקח הבכירה צנצנת מי שושנים. ותזלף על פני אחותה הצעירה. ותפתח את לולאות שמלתה. למען תשאף רוח. ותבא שרפרף תעמיד אותו למרגלותיה. ותרים את רגלי אחותה הקטנה. ותנח אותו על הודם רגליה. ותחליק את לחייה ותשק לה. ובאישה גערה אשר יחמוד לו לצון לא כן.

האיש יעמוד על המאזנים. ישקול ולא ידע מה ישפוך את הקמח. כל אשר בידו. וצלה החליפה כח ואור לחייה כאור תירח בהלו.

פרק רביעי

א ר ח ח י י מ

הגיהנם סגור כל היום. כי תשעה באב היום. והמתים שבו אל קברותיהם. ואנשי העיר יבואו איש על קברות משפחתו. יקלפו שומים ויזרקו לגרש הרמה. למען תהיה מנוחת המתים שלמה בקבר. אז יסורו אל אהלי הצדיקים. אשר האירו פני תבל באור צדקתם. ובעט עופרת יכתבו כל משאלות לבם. להעלות את זכרונם לפני ה' בשמים.

ומשם יסורו אל קברות הקדושים אשר נהרגו על קידוש השם. גם היה לברות לשיני גוי רשע וצורותיהם רקם אל קנא ונוקם בלבוש קנאתו.

ומשם יבואו אל פאתי השדה אשר שם הקבר הראשון בחלקת השדה ההיא.

על קבר ישן נושן מצבה שבורה עומדת. נמחקו אותיותיה ואין קורא את הכתב. זולתי שתי תיבות: אר ח ח י י מ. שם טמון האורח ר' חיים אשר עבר דרך העיר וירח את ריח השדה ויאמר: מי יתן קברי מקום הזה! כי ריח השדה כריח חסידי אל. מצוקי תבל. הוא לא הרחיק ללכת ותצא נפשו וימת. ויבואו ויקחו את גופו ויקברוהו בשדה הקברות. ויציבו מצבה על קברו. ויחרתו על מצבת האיש: אר ח ח י י מ. לאמר: פה יאחו עצמות האורח ר' חיים. היא המצבה הראשונה אשר בחלקת השדה הזאת.

אחר בא חמ"ל הצורר. ימח שמו. והוא עורר חרבו על שש

סאות חלל בסעם אחת; וכאשר עזבו הרוצחים את העיר ויבואו פליטי
חרבו ויקברו את מתייהם בקבר ישראל. וייסדו את החבורה הקדושה
חסד של אמת. היא החבורה העומדת עד היום לפקח על החיים ועל
המתים.

היום מתמעט והולך, ואנשי העיר ישובו הביתה. יוחנן סגר
דלתי אהלו, ברה לחם וישכב.

פרק חמישי

משתה ויום טוב

בטרם האיר הבוקר דפקו בשערי האוהל. וישמע יוחנן ויקם ויצא
לפתוח את השער.

ויבוא השמש ויספר ליוחנן כי בלילה הזה, ליל הושענה רבה.
נבחר גבאי חדש. ועתה כל אנשי החבורה וכל הקברנים והשמשים
נקראים להוביל את הגבאי החדש לבית התפלה. איש לא יפקד.
וילבש יוחנן את בגדיו ויקח עטרן ומטלית לקח ויטבל את
המטלית בעטרן, ויעש את נעליו. וילך אחרי השמש לטבול את בשרו
במים, עם כל אנשי החבורה.

וירחצו את בשרם במים, וילבשו את בגדיהם. ויקיפו את
הגבאי החדש בשיר ורננים. ויביאוהו לבית התפלה. וישב הגבאי
כל כסא כבודו אשר במזרח. ויתעטפו בטליותיהם ובבגדי לבן ויעמדו
איש על מקומו. והשמשים הביאו נרות שעה, וידליקו את הנרות, נר
לאחד, נר לאחד. והחזן ירד לפני התיבה ובניגון נוגה קרא אדון עולם.
והשמשים עלו על הבימה וכבדו את אנשי החבורה הקדושה בפתחות
הארזן ובעליות, ככל אשר יורה אותם הגבאי החדש כן יעשו השמשים.
ויגמרו את תפלתם. ויברכו איש את רעהו ואת הגבאי החדש.
ושמש דפק בשלחן ויזמין בפקודת הגבאי החדש, את כל אנשי החבורה
הקדושה, את אלופיה ואת חבריה ואת משמשיה, את הקברנים ואת
שומר המתים, אל המשתה אשר הוא עושה בביתו, בליל שמחת תורה.
חוק לישראל מדור דור.

ובליל שמחת תורה באו כל אנשי החבורה וכל השמשים
הקברנים ושומר המתים לבית התפלה, וביד כל אחד נר דלוק, ויקיפו

את הגבאי ויפרשו עליו חופה וירקדו לפניו ויבואו עמו אל ביתו
 ויעש להם משתה גדול ויתן להם יין לשתות ובשר ודגים לאכול.
 ויוחנן יושב ברכת השלחן אשר לשמשים ולקוברי מתים.
 חלה ובשר יאכל יין ומי דבש ישתה מנורת המאור תאיר על השלחן
 ותשעת קניה יתנו חסד אורם על הקרואים.
 ונשי הבית תגשנה צלי בשר על שזיפים וצמוקים איש איש
 יקח חתיכת בשר אפס יוחנן לא יקח מן הבשר מאומה ולא יגע
 בקערה ישים בכוס עינו כי שם קרן חץ זהב.
 צלה העמידה את קערת הבשר על השלחן ותיטב את
 שערותיה מבין אצבעותיה יקרין קורט דם -
 וקהל עדת אמונים אוכלים ושותים בבית הגבאי יין ומי
 דבש ישתו יאכלו בשר ודגים ימחאו כף וישירו:

מִשֶׁה מַת.
 מִי לֹא יָמוּת!
 עַל פִּי ה'.
 מַת מִשֶׁה רַבְנוּ.

פ ר ק ש ש י

בתנומות עלי משכב

קִיץ יְגוּעַ וימות ומתים בקבריהם נדמו דממו בקבריהן הבתולות
 ומפלי שירתן קפאו.
 גשם ירד כל היום ישוק ולא ידום העצים החשופים סוערים
 כמתים אשר הפשיטו אותם את תכריכיהם ענת תוגה רובצת על
 מצבה וקברי וצנת לילה מקיפה את נאות החיים.
 ובלילה הכה בסגורים הגשם וכעור אין עינים יגשש ולא
 ידע מקומו בחומה ישוק בזוגיות ימשש בעד החלון יבוא יוחנן
 יתר ממקומו רטוב משכבו מגשם וכנאד מים מטתו ארץ רפאים נגדו.
 ואל ארץ רפאים יביט - ונשמות יורדות למטה ודופקות באבני מצבותיהן.
 ומתים עולים מן הקברים ומתעטפים בנשמותיהם וטסים לבית ה' לערוך
 תפלה לאל חי אחריהם ישאגו הרוחות וציציותיהם יפיצון לרות.

קול דופק בשער. יוחנן יקח מעט מים. יטול פָּלִיוּ בַימִין
ויתן אותו בשמאל. וישפוך המים על ידו הימנית. ואחר יתן הכלי
בימינו וישפוך על השמאלית. ובמימי החסדים יפריד את הקליפות.
יכסה את בשרו באדרתו ויצא לפתוח את השער.

יוחנן פתח את השער והקברן בא. סנס קטן תלוי לו
בכפתור מעילו. ובכנף בגדו ישא גו ילד שנתק מזרועות החיים בלילה.
יוחנן לקח את גופת הילד המת מידי הקברן. והקברן הגיח כוס יי"ש
אל פיו. שמור אותו מפני העכברים. יאמר הקברן אל יוחנן. פן ינקרו
את עיניו. יוחנן מנענע ראשו ויחכך את עיניו בכפו.
והקברן שתה כוסו ויאמר: רך ויחיד היה לאמו וכמעט יצאה
מדעתה. גם משכון בעד דמי קבורה לא לקחתי מידה. כי לא
יכלתי לדבר את האומללה הזאת אשר צָדְתָה לַקַּחַת אֶת נַפְשָׁהּ בְּמוֹת
הַיֶּלֶד. מחר אבוא ואכרה לו קבר.

ומדי דברו הגיח עוד כוס אל פיהו. כי אמר: אם לחו נעלי
מדוע ייבש גרוני? ויקנח את שפתיו במעילו וילך. ויוחנן סגר את
הדלת אחריו ויעל על משכבו.

קול מצעדי הקברן נדם בחושך ושתיקת עולמים תצנח על
סדה וקבר. הרמה כוססת בעצמות המתים. תפגע בעצם לזו ותרתע
לאחוריה. —

יוחנן לא מצא מנוח על משכבו. כי ירד עליו הגשם. וישכב
על הקרקע ועיניו שקעו בשינה.

זעקת בני תמותה לא תפריע את מנוחת החדלון
ויוחנן הניח ראשו על גופת הילד. השינה סתמה נחיריו ויישן
עד נכון היום.

פ ר ק ש ב י ע י

כ ל ב ח י

בבוקר קפא הגשם ושלג יכסה ארץ. וקובר המתים בא ויכרה
קבר לילד.

וכלב יבוא פתאום. יגשש בין רגבי העפר. יפשוט בנהי רגליו
על תלמי שדי. ועורב יעוף, ביעף, ידדה על ענף. והשלג ירד

נז

על כנפיו השחורות. העורב יהפוך חרטומו יביט על לבנת כנפיו ולא ידע נפשו.

שקט יה סביבו ויוחנן יסיק תנורו. האש בוערת בתנור והשלג ירד בדממה. בעד החלון נשקף יוחנן אל מול היום הכהה. הכלב יעמוד על קבר הילד המת. שערותיו הפכו לבן. הכלב יהפוך זנבו להסיר סבלו מעל שכמו. והשלג ירד עליו ועל זנבו. הכלב ינבח אל מול השלג, והשלג ירד על לשונו, ואת נביחותיו כסה שלג.

יוחנן יראה את הכלב אשר לו עור חם וברדת עליו השלג יתן קול. מפלי בשרו ישתקו מיגון.

יוחנן יביאהו אל ביתו, ישכיבהו אצל התנור, יתן ידו בין שערותיו, יהמה ולא ידום. היום רד מאד ויוחנן האיר את חשכת החדר וכין ארוחת הלילה.

פרק שמיני

שדה בוכים

קפאו מימי הנחל; קפא על גליו הנחל. פעמים בלילות יקום יוחנן, יתהלך בין הקברים, פן יעברו הערלים את הנחל ויעטו על הקברים לגנוב את המצבות, אשר יבנו בהן בתיהם. — נעלי עץ נעליו, ואדרת עזים על בשרו, ומצנפת עור על ראשו, ונר דלוק על ראשו, ובתי יד על ידיו, ומחא כף אל כף ושר בשירים על בית הקברות:

נומו ישגי עפר ואל שדי יתן לכם רחמים

ומצאתם מרגוע ויתומיכם — מנחמים.

אל תשלט בגשרכם רמה ועצמותיכם תפרחנה.

תגלנה נפשותיכם, בנעימות נצח תשמחנה.

— שטו כל שטי קזב משמאל הימין —

ותעמדו לגורלכם לקץ הימין. —

וענתה שמה אנקת הנערה המשוגעת, אשר נהרג עליה חתנה

בשדה יערי, וכמוכת ירח תסובב בעירי, בשוקים וברחובות תבוא אל קבר

חתנה לבכות על בתוליה.

פרק תשיעי
אורח נטה ללון

ה שלג כסה ארץ ואיש בא ממרחקים, זקן ונשוא פנים. וינח תרמילו באוהל וירד העירה. ויהי שם כל היום וישב אל בית הקברות לילה.

יומם יעשה את מלאכתו בעיר, כי סָבַל הוא, ובלילה יבוא אל הנחל. ישבר גורי הקרח לטבול את בשרו. ומדי שבתו במים ישיר תהלות לאל עליון.

וטבל הזקן את בשרו במים ולבש תכריכי מתים ויבכה על חורבן ירושלים. יראו גים ויחרדו ולא יגנבו עוד את המצבות. ופרשו קש על מצע הקרח, וגם תפוחי אדמה יביאו מנחה לאיש האלקים. ולקח הזקן מנחתם ויתן ליוחנן, כי לא יאכל הזקן דבר אשר לא עמל בו.

ובאשמורת הבוקר יבוא אל האוהל, להחם את בשרו מעט, שם ילמוד שלשה פרקים משניות. את הפרק האחד ילמד לעשות חסד של אמת עם נשמות בעלי מלחמה אשר נספו בשפכם דם אחיהם מטעם המלך ושריו, והנה נטושות על פני השדה. ואת הפרק האחד ילמד לעשות חסד של אמת עם המתים אשר נמקו בעונם בבית הסוהר, ואיש לא עמד עליהם לקרא את שמע בצאת נפשם העשוקה מעמק עכור. ואת הפרק האחד ילמד לזכר הנשמות העוזבות אשר עזבו עולם היגון בבתי חולים ובנים יודעי ספר אין להם. ואחר ירד העירה ויבוא לבית הכנסת, פן יתאנף ה' בבואו אל הקודש ויקרא ואין עונה. שם יתפלל תפלת הבוקר ויצא לפעלו ולעבודתו עדי ערב.

ובליל התקדש הירח הוציא הזקן את יוחנן החוצה, ויאמר: הטהר והחלף שמלותיך ונקדש את הלבנה, ולא תמות כל החודש! וילבש יוחנן את בגדיו החמים ויצאו ויעמדו בשדה.

ויפתח הזקן את סידורו ויזמר הללו את ה' ויברכו את מלך העולם אשר ברא שחקים וכל צבאם. וישבו האוהלה. ויבשל יוחנן מי פירות וישתו. וישבו בנעם הדממה כשעה קלה, ויברכו ברכת הנהנין. ואחר כן שם הזקן את תרמילו על

נט

שכמו ויקח את מקלו בידו ויאמר: הנני הולך מזה אחי כי
נתפרסמתי לאיש מופת בעירי ואני איש עני וחלש. מה חדל אני
וינשק לו על זקנו וילך ועקבותיו לא נודעו.

בלילה בלילה ישכב יוחנן יזכור נגינתו בלילה. אנה הלך?
אנה פנה? הלך האיש ואיננו!

גידו הדקין אשר רקדו על צוארו בשירו שירי תהלים
ישתרגו כנימי הכנור. וקול לא קול אליו ממרחק יגיע. אנה הלך?
אנה פנה? ריח שלמותיו כריח הקרח הטהור.

פרק עשירי

גר בארץ

עבר חורף כלה שלג ושמש אדני תזרח על הקברים.
על קברותיהן תשענה המצבות הישנות. ואל ארץ יביטו
כזקנים. בעבור הזכור שם המתים, כי נשכח זכרם מרוב ימים.
לעומתן יעמדו קברים חדשים אשר נוספו בימי המגפה. בשחת ה' את
העיר וירבו חלליה.

ספו. תמו מרבית האנשים. מתו במגפה. אפס מתי מספר
נותרו בעיר. ויוחנן בין הנותרים. עיפה נפשו. למות. והמות לא
יפקד אותו.

כיתוש נטוש עלי אהלו עשא חרפת חייו. כבודו אבריו
כאבן ובשרו עליו יכאב. מפלי בשרו דבקו ובגדיו כמו ירחפו. ימיו
יכלו ביגון ולילותיו בשממון.

יוחנן יעמוד בחוץ וישען על ביתו. בצקו רגליו וכח ללכת
אין. ביתו מט ועל סף ביתו יעמוד עד יבלעוהו הקברים. אותו
ואת ביתו.

קבר אל קבר יגיע. ארץ רפאים תגיה. כל זרע אהרן
הכהנים לא יבואו עוד אל האוהל פנימה. כי הגיעו הקברים עד
קירות האוהל. ויוחנן ישען על ביתו. יחיל ודומם לאחרייתו. לשכון
את האנשים אשר ישמור את קבריהם.

פרק אחד עשר

חדשה בארץ

וְקָטָה יְהוָה בְּשׂוּדָהּ אֵין מִפְרִיעַ אוֹתוֹ דְּבַר רִחוּת אֲבִיב תְּרַחֲפָנָה
עַל הַקְּרַח הַנִּמְסִי וְעִשְׂבֵי הַשּׂוּדָה יַעֲלוּ מִבְּעַד מִימֵי הַקְּרַח צִיצִים
נוֹצְצִים מִבֵּין סִדְקֵי הַמִּצְבּוֹת וְהַקְּבָרִים יִתְנוּ רִיחַ יוֹמָם יְצוּהָ ה' שִׁמְשׁוֹ
וּבְלֵילָה שִׁקֵּט וְדַמְמָה.

אוֹר הַיּוֹם יִדְעַךְ וַיִּחַנֵּן יַעֲמוּד בַּחוּץ הַשֶּׁפֶל לְאַרְץ רֵאשׁוֹ
וּזְרוּעוֹתָיו תִּכְאֲבֹנָה מְאֹד כִּתְפוּי תִּבְלֹטְנָה מִשְׁכֶּם כְּבָנֵי אֲרוֹן הַמֵּתִים
צֶל בֵּיתוֹ יִצְנַח לְרִגְלָיו עִם צִלְלֵי עָרֵב.

וְנִשְׁמָה אֲשֶׁר לֹא יִדְעָה יוֹחֲנָן תְּבוֹא לֵילָה תְּבִיט לְאַרְץ
תִּשְׁתּוּמֵם וְהָאֲדָמָה תִּפְצָה פִּיהָ תִּבְלַע דַּמּוֹת דְּיוֹקְנָה וְחָבֵל נִשְׁמוֹת
עוֹלוֹת לְהוֹבִיל אוֹתָהּ אֶל שְׂבִילֵי הַנוּעָם בְּעָרֵב הִיא בָּאָה וּבְבוֹקֵר
הִיא שְׂבָה בְּטֵרֵם יַעֲבוֹר הַחוּדֵשׁ יָמוֹת מֵת אִפְסֵם כִּי לֹא יִדַּע אִם
אִישׁ אוֹ אִשָּׁה.

עַל מִשְׁכְּבוֹ בְּלֵילָה אֲמַר יוֹחֲנָן בְּלִבּוֹ: עַל חֲלוֹן בֵּיתִי אֲשַׁכֵּב
וְאַרְצָה אֶת הַנְּשִׁימִים הַעוֹרֹכוֹת בְּגַדֵי עוֹלָם לְדַעָה אֶת מִשְׁפַּחְתָּהּ וַיִּשְׁכֵּב
עַל יַד הַחֲלוֹן.

וְתִצֵּא אִם הַגְּבָאִי וְקְרוֹבוֹתֶיהָ הוֹלְכוֹת עַל יְדָהּ וְתִקְחָנָה אוֹר
מִן הַנִּשְׁמָה לְאַרוֹג לָהּ בְּגָדֵי עוֹלָם אַחַת תִּשָּׁב עַל הַמִּסְכַּת וְאַחַת
תִּשְׁחִיל חוּטֵי אוֹר וְאַחַת תִּגְרֹשׁ כָּל רוּחַ רַעָה גְדוּדֵי זַעַם יִסְלְדוּ
בְּחִילָה וְעַרְפְּלֵי זֵיו אוֹזוֹרִים חֵיל אֵילַת הַשְּׁחַר מִפְּצִיעָה וְעוֹלָה וְהַנִּשְׁמָה
תִּשׁוּב אֶל גּוֹהָ בְּעָרֵב הִיא בָּאָה וּבְבוֹקֵר הִיא שְׂבָה.

יוֹחֲנָן יִשְׁכֵּב וְלֹא יִקּוּם גַּם כִּי יִרְעֵב לֹא יִרְדַּע מִן הַמֵּטָה הַלֶּחֶם
אוֹל מְכִלָּיו גַּם שׁוּם גַּם בְּצֶל אֵין וְלִבּוֹ בֵּל עָמּוֹ לְבוֹא אֶל הַחֲנוּנִי –
הַשֶּׁמֶשׁ זֶרְחָה בְּחֲלוֹן וַיּוֹחֲנָן קָם מִמִּטָּתוֹ וַיַּעֲרוֹךְ אֵשׁ בְּתַנּוּר
וְתִפּוּחֵי־אֲדָמָה צָלָה וְאַחַר יִצֵּא הַחוּצָה וּמִטְּאָטָא לִקַּח בִּידּוֹ לִכְבֹּד
אֶת הַצְּוֹהֵל אֲרוֹן הַמֵּתִים יִרְטֹט בְּלֵילָה הַיּוֹם אוֹ מִחַר יָמוֹת הַמֵּת.

אוֹ תְּבוֹאָנָה שְׁתִּים נִשִּׁים אֶל בֵּית צִלָּה לֵילָה וְתִקְחָנָה
מִעֲנַפֵּי הַהַדְּסִים אֲשֶׁר עַל הָרָאִי אֲשֶׁר צִפֵּן אוֹתָם אֲבִיהָ לְבָרֵךְ
בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְתִקְחָנָה שְׂבָעָה שְׂבָעָה צִלִּים וְתִשְׁבֹּנָה עַל קְבָרֶיהֶן
לְמִשׁוֹךְ בְּשֶׁרָה בְּתַמְרוּקֵי הַנְּשִׁימִים.

בערב היא באה ובבוקר לא שבה.
ואחר הצהרים באו קוברי המתים. מדדו את הארץ ויכרו
קברי. ובטרם הובלה לקברות אספה השמש נגהה ואיש בא מן העיר
לשמור על הקבר הריק.

פרק שנים עשר

בין הקברים

האיש אשר בא לשמור על הקבר הריק יושב בפתח האוהל. האיש
יאכל פת ערבית ויפרוס מפתו ליוחנן. יוחנן יאכל לתיאבון. כי
זה שני ימים לא טעם טעם לחם.

והאיש איש טוב ויודע את החיים. גם בנלוותי היה. גם בצבא
עבד. ופרנסה בכל אלה לא מצא. ויבוא עד הלום לבקש אכלו. אך
כל הקברנים נחרו בו. היו לו לאויבים. מה יתרון לאדם בכל
צמלו. את המת ישאו על כפים. ומחילה יבקשו ממנו. ואת החי
ידרסו ברגלים וגם סליחה לא תהיה לו. רק האלקים יודע במה זכה
לכל הכבוד הזה. לשמור על קבר הבתולה. אכן קר כקרח הקבר.
אך מה לא יעשה נודד ללחם.

והאיש יודע את החיים ואת המתים. המתים לא יעשו
מאומה. רק החיים רעים וחטאים. פעם שמר מת. ויקם המת בלילה
וינעץ צפרניו בצואריו ויחנקוהו. רמוהו הקברנים וישכיבו איש חי
למען יבעית אותו ולא ישיג גבולם. את נפשו בקשו לקחת וכבודו
מעליו הפשיטו.

ומדי דברו קם וילך החדרה. להעלות שם עשן. פן יעשן
אף ה' בהעלותו עשן בין המתים.
ויקם יוחנן ויבוא עמו האוהלה.
וישבו שניהם יחדו.

ויוחנן לקח תפוחי אדמה וישימם על האש עד כי נכמר
עורם. והאיש הוציא דג מלוח אשר נתן לו החנוני היום. וינתח
אותו לנתחים ויתן גם ליוחנן. וגם מן היי"ש אשר בכליו נתן האיש
ליוחנן ויאכלו וישתו.

ויהי כטוב לב האיש ביין שרוף ויספר ליוחנן מכל אשר

שמע. פעם קברו אשה אחת מנשי הגבירים וירא נכרי אחד כי שיני
זהב בפיה. ויפתח את קברה ויעקור את שיניה וינע גוה. וירד
אליה והי עמה כל הלילה.

יוחנן ירעד ולא ידע נפשו.
והאיש שאל את יוחנן:
יוחנן, מה לך כי תרעד?
יוחנן יענה ולא ידע מה:
עִיף אֲנִכִי!

וריא רַקְבוּבִי מְהֵל בֵּינָן שֶׁרְף נֹוֹדֵף מִפְּיֹו.
והאיש שם את ידו על שכם יוחנן ויאמר:
אַחֻוּף, שִׁמְעֵ לִי, אִשָּׁה אֵין לְךָ, אִשָּׁה בֶן יִקְרִי, אִשָּׁה! פּוֹרֵק

אֵין מִידָה! —

יוחנן ישמע בדבר אליו האיש ולשונו תדבק לחכו. ובאפס
קול ישאל יוחנן:
אֵיזוֹ אִשָּׁה תֵלֵךְ אַחֲרַי?
וידום.

ויאמר האיש: טַה טַה טַה! ויחכך יד ביד וישחק. וירכס
כפתורי אדרתו. ויקח שק וקש. וירד לשכב בקבר אשר כרו היום בשדה.

פּוֹרֵק שֶׁל שֶׁה עֶשֶׂר

מִן הַמָּצֵר

וְיֹחָנָן עָלָה עַל יְצוּעָיו, לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. חֲשׂוֹב יַחֲשׂוֹב עַל הָאִישׁ
וְעַל דְּבָרָיו.

דברי האיש משכו את לבו מאד. דבקה נפשו אחריו ואת
דבריו לא ישכח. ויוחנן יחשוב בלי חרף מה יעשה בתבל הגדולה הלזו.
אבל יוחנן עיף מאד. נלאה לחשוב מחשבות. ועל משכבו
ישכב, יזכור נשכחות.

יוחנן יזכור את האשה אשר הניקה את בנה המת. עד כי
קפאז מפלי שדיה על קבר בנה ותמת. גם את אחיו המת יזכור.
אשר לקח לוח עץ מדופן שעשו לקבר, ויעש לו כלי שיר וינגן,
כי יודע נגן היה. ובלילה באה האשה אשר מצרונה החתיכה
לְקַחְהָ, וְתִרְקֹוֹד לְקוֹל כְּנוֹרוֹ עַד בּוֹקֵר.

והאיש ישכב בקבר ולא ידע שנתו כרך יכרוך מטליות על רגליו לבל תקפאינה בלילה.

כל כוכבי אדר יאירו ברקיע השמים. הנחל יהמה בלי הרף וילל גליו לא יחדל. אם רפאים יקומו יילילו או המים יאנוח באביב!

האיש ישכב בקבר אך שנתו נדדה. לולא פחד קברנים יגור. סן יבואו לראות אם בקבר הוא כי עתה קם מקברו לשוח בשדה. לבו מלא על גדותיו אין מנוחה לו. גם בצבא עבד – גם בן־לוחי היה. אשר שם הנערות הבריאות. אשר שיניו הפילו בגשיפתן. מדוע נדדה שנתו לא ינום ולא ישן?

נגינת קדומים תלפף את גרונו. גרונו מסתלסל בחבו ועיניו תמלאינה דמעה. דממה המית נפשו ורק שפתיו נעות:

לִיל כִּי אֶצֵא מִן הַקְּבִית
אָבֹא אֶל הָעֵין
חֲמֹדַת לְבִי בְּרֶכֶת חַיִּי
הִיא גַם שֵׁם אֵין.

רִיבֹת יוֹצְאוֹת עַל הַבְּאֵרוֹת
מְחֹלוֹת הַמַּחְנֵי –
יָד לַמֶּתֶן, כִּד לְשִׁכְּם –
קְלוֹת הַרְגָּלִים.

הַיּוֹם בָּאוּ בְּצִהְרֵי
– מֵהַמְּהֵרָתָן הִנֵּה?
כָּל מִימֵינוּ שָׁפְכוּ חוֹצָה
מִתָּה אַחַת שָׂכְנָה!

וקולו יעלה מקבר ובטרם ידע יישן.

וממחרת הבוקר החרידו את יוחנן ממשכבו. האיש אשר שכב בקבר הריק הלך ואיננו, ובקבר השכינו את אשר לה הקבר. יוחנן עזר על יד הקוברים להשכין את גופה במנוחה. בעד לבנת תכריכיה נשקפים עפעפיה השחורים.

פרק ארבעה עשר

על מות לבת

על מות לבת תילל האם העלובה, תופסת על לבה ולא תחדל. עליה
תעמוד בתה תבכה ולא תדום.

הקברנים סותמים את הגולל, ואיש איש יחפור עשרי, וישמוך
על הקבר החדש. אבי הנערה אמר קדיש והמלוים קנחו ידיהם
בעפר וירחצו אותן במים.

בבכי ודמעות ילכו האבלים הביתה. ישבו לארץ ידמן. שחה
לעפר נפשה ונחומים לנפש אין.

גר הנשמה יאיר והאב קורא באיזב. ושכנים ושכנות יבואו.
יתנו צדקת המתה אשר בדמי ימיה מצאה קבר. אין זאת כי אם
עין הרע שלטה בה, כי לא נמצאה נערה יפה בכל הארץ כצלה.

נדכה ושפל רוח יעמוד החנוני. מי יודע אם לא פתח
פה לשטן, בבוא יוחנן שומר המתים החנותה לקנות לחם ובצלים.
לארץ תשב אשתו, מפני יגונה נשכח הדבר מלבה.

ומחוקק המצבות בא וישב על הכסא, ויוציא גליון מאמתחתו
ויתן את הגליון לאבי צלה. ואביה לקח את הגליון ויקרא את
החרוזים אשר על הגליון:

צלמות ולא סדרים בארץ עפתה

לעת מרפא קוינו והנה בעתה

הכרת שושנה משורש כרתה.

המחוקק לקח את שירת המצבה ויקמט אותה לקמטים. וישם
אותה בצלחת בגדו וילך.

פרק חמשה עשר

פנים חדשות

לילה יכסה ארץ. יוחנן ישב ולא יישן. גלמוד יערוק אמש. אין
איש אתו. כקבר פתוח יפהק, אין שלום בעצמותיו. צנה
אחזה אותו בשבתו את האיש בחוץ. אנה הלך, אנה פנה? —
חמק עבר.

גם הכלב הלך ואיננו. מפני געגועיו נאסף הכלב. גלמוד
יעבור יומו עד בוא חליפתו. — שיעול יזנק מלבו, יזעזע מוסדי גופו.
הלילה כהה למחצה ואפלתו מאירה. על ההרים הרמים
ימס השלג ומים טהורים מקלחים בין תלמי הקברים. והבתולות
תעלינה מקברותיהן ותלַבְנָה תכריכיהן בדמעות השלג המת.
יוחנן יציע מטתו, ישכב ולא יישן, יתהפך כחולה על משכבו
ועיניו מאש תבערנה. מפלי בשרו יקדחו וראשו עליו סחרחר.
יתהפך על משכבו עד נכון היום.

השמש יצאה על הארץ ושיח השדה יצמח. עזים באות
אל שדה הקברות, ילחכו את עשב השדה. יוחנן מתהלך בשדה
לרוח היום.

כל צפרי רון תפצחנה רנה ופרפרי זיו ירקדו על קרני שמש.
יוחנן יעמוד כמצבה על קבר צלה. שמש חופף עליו כל היום
וקברה חם כשמלה.

היום יאסוף נגהו ושמים ירעפון כוכבים. והבתולות תעלינה
מקברותיהן לקדם פני צלה בשיר. נפשו תלהט מגיל ובשרו עליו ירון.

פרק ששה עשר

סוף אדם

בלילה ההוא נעור יוחנן משנתו פעמים ושלוש. חם בשרו מאד.
גם משכבו ילהט סביבו. ויחכך את עפעפי עיניו ויחשוב: מי
זאת האשה אשר היתה בזה? שמלתה עד סנטרה הגיעה וחום אבריה
מלא את נפשו עונג.

ויזכור יוחנן את האשה אשר מתה על קבר בנה. ויעבריה
לפני עיניו ויאמר: לא זאת האשה; ויעבר יוחנן את הנערה אשר
נהרג חתנה ביער ויאמר: גם לא זאת היא; ויעבר יוחנן כל
הנערות אשר זכר אותן — ואין לאחת מהנה דמות האשה אשר באה
לילה, ויגר יוחנן פן באה נעמה להתעות אותו בנתיבותיה. ויתאמץ
לבל ירדם. ארון המתים ירטט באוהל, יוחנן יראה ולא יראה.
ממחרת הבוקר עשה יוחנן את מעשהו במנוחה. את אכלו
אכל בעתו, ויאכל וישת, ויקם ויצא השדה לגרש את העופות הטמאים
מעל הקברים. ולא שת לבו עוד למראה אשר ראה במראה הלילה.

אחר הצהרים עיפה נפשו מאד. ראשו סחרחר ובטנו כמו
צבתה מכאב. ויקמץ את שפתיו בשיניו, ויתן ידיו על בטנו.
וינע כמושוגע אנה ואנה. ויחשוב כי בא קצו, כי יומו האחרון הגיע.
גם פצעי ידיו אשר קפאו בחורף נבקעו ויזובו. וצפרניו
הירוקות התפתלו כתולעים משונות. על גבו כמו ירחשו עדת נמלים.
אין מנוחה בעצמותיו.

יוחנן התגרד בידו ובגבו, ודמים בדמים נגעו.
ויוצא יוחנן את ידו, והנה ידו מלאה דם. נפשו נבהלה
מאד ועיניו תהו כעיט אשר ירד בפעם הראשונה על הפגרים. מתק
החכוך הנעים הרוה את ורידי לבו. אין דבר, אמר יוחנן בלבו,
אשב בחמה ופצעי יתרפאו. ויקם וילך אל חלקת שדה הנפלים, ויקח
מן החתולים אשר תשלכנה הנשים על קברי הנפלים, ויכרוך על
ידיו ועל פצעיו. ויסגור דלתות שערי אהלו ויבוא הביתה. וידליק
נר בבית ויבשל לו את ארוחתו וישב לאכול.

דומם בחש את מאכלו והאד העולה מן הקערה חחליק
את פניו. ויוחנן לא ידע מדוע הוזל להגות בנערה אשר ראה בליל
שמחת תורה, בעשות הגבאי החדש משתה לאנשי החבורה הקדושה.
יוחנן נתאדם עד חזוהו, וחזוהו יפעם בקרבו.

מהר מהר אכל את ארוחתו ולא הדיח את כליו. ויקם מעל
השלחן ויציע את מטתו וישכב בבגדיו. ויעצום את עיניו עד כי כאבו.

פרק שבעה עשר

חופת דודים

יהי כאשר עצם יוחנן את עיניו והנה איש דופק בחלון. וישאל
יוחנן: מי שם? ויען האיש ויאמר: אני הוא! ויכר יוחנן את קול
האיש אשר שמר על קבר צלה.

ויאמר האיש אל יוחנן:

הנערה אשר את קברה שמרתי מבכשת אותך. הנה היא

עומדת בפתח האוהל!

ויקם יוחנן ויצא החוצה.

וצלה עומדת בפתח האוהל ותאמר:

דבר לי אליך, יוחנן!
ולא ענה אותה יוחנן דברי, כי מליו נמוגו בפיו.
ותבט צלה בפני יוחנן, ותכר כי לא ישיב את פניה ריקם. ותאמר:
הנה שכחתי מקחת אתי את תכשיטי, ארדה נא העירה
ואקחם בטרם תצאנה הבתולות במחולות. התלך אתי יוחנן, כי
שכחתי את הדרך.

וילכו שניהם יחדו.
וירדו במורד השדה, ויעברו את מעברות הנחל וילכו אל העיר.
המה באו אל תוך העיר ואיש יוצא לקדש את הלבנה.
ותעמוד צלה לשמוע את קולו. וירא יוחנן כי עמדה מלכת וישאל
אותה יוחנן מדוע עמדה מלכת. ותאמר: לראות את הירח עמדתי.
ויעמוד גם יוחנן.

ויברך האיש ברכת הלבנה, ויפן כה וכה ויקרא:

שלום עליכם!

ותען אחריו צלה:

עליכם שלום!

ויאמר יוחנן:

מחר הוא עמנו בבית החיים!

ותאמר צלה: הן יקדש איש את הלבנה לא ימות כל

החדש! ויאמר יוחנן: אמנם כן. אך אם מת יענה לו עליכם שלום

לא יחיה כי ימות! ותאמר צלה: צר לי, כי לא ידעתי!

והאיש קרא:

קול דודי הנה זה בא!

ויפול מלוא קומתו ארצה.

ויוחנן צעק, כי נדמה לו כי ראה את הזקן. ותאמר צלה:

למה זה צעקת? ויאמר: לא צעקתי. ותאמר: לא, כי צעקת. ויאמר:

את הזקן ראיתי. ותשאל: איזה זקן? ויאמר: לא כי טעיתי.

וילכו.

ויעברו ברחוב הזהב, ויעברו ברחוב בית הכנסת הגדול.

וצלה אמרה אל יוחנן: ראה נא יוחנן, הנה שם דף הטהרה, גם

אמבט המתים עומדת בעזרה. השמעת כי ילדים רעים השליכו את

רעותי אל האמבטי, בבואה בליל שמחת תורה אל בית הכנסת ותמת.

ויאמר יוחנן: שמעתי. ותאמר צלה: הנה מוטות החופה. ואיה הפרכת לחופה? ויאמר יוחנן: בארון הקדש. וילכו שניהם יחדו. ויוחנן אמר אל צלה: הבה נחיתה בטרם יקרא התרנגול. פן יסגור הקבר שעריו ולא תוכלי לשוב עוד. ראי הנה כל כוכבי האשמורה השלישית כבר יעמדו הכן. ורוחות הבוקר ינועו בן העבים ותאמר: הנה בית אבי. שבה לך פה. ואני אלכה לי הביתה ואקח את פניני ואשובה אליך. ותרם צלה את זרועותיה. ותעבר בכפה על חלקת שערותיה הארוכות. ותאמר: הלא תזכור יוחנן את חץ הזהב! ויאמר: אזכור! ותאמר: גם את חץ הזהב אקח! וילכו שניהם יחדו. ויבואו עד בית אביה.

ותלך צלה אל בית אביה ויוחנן שב אל בית הכנסת. ויבוא יוחנן אל בית הכנסת פנימה. ויקח את פרכת החופה. וגם את מוטות החופה לקח. וישב ויעמוד פתח שער הבית אשר לאבי צלה. וצלה באה הביתה ואביה ואמה ישנים.

ויהי כשמוע אמה את קול רגליה באה בפתח ותצעק. וישמע בעלה ויאמר: מה תצעקי? והיא מצעקת: צלה! צלה! ותתחלחל צלה ותפל את פניניה ותצא. ותמצא את יוחנן עומד פתח שער הבית. וילכו שניהם יחדו.

ויעברו בעיר. ויעברו את בית הכנסת. ויעברו ברחוב הזהב. ויעברו את מעברות הנחל ויעלו במעלה השדה. ויבואו אל בית הקברות.

ויבואו אל בית הקברות ותצאנה כל הנערות לקראתה במחולות ותאמרנה:

אי מזה באת ואנה הלכת. צלה? הנה באנו אל קברך ולא מצאנוך!

ותתן צלה את אצבעה על חטמה ותאמר:

אל תגד להן יוחנן!

ויהי כראות הנערות את יוחנן ואת החופה אשר בידו

ותאמרנה:

הביא יוחנן את החופה לקחת את צלה לו לאשה!

ותצאנה כל הבתולות אחריהם בשירים ובמחולות עד כי

נעו המצבות.

פרק שמונה עשר בנאות דשא

יהי ביום השני ממחרת הבוקר, וקובר המתים בא לחצוב קבר לאיש אשר מת אמש. וימצא את השער סגור. וידפוק אחת ושתיים ויוחנן איננו פותח.

ויפלא הדבר בעיניו מאד.

וישבר את השער ואת הבריח ויקרע את הדלת בחזקה, ויבוא האוהלה ויבקש את יוחנן ואין. ויקח מרא ומצינא ויצא השדה לכרות את הקבר, וימצא את יוחנן שוכב על קבר צלה תחת החופה.

ויגש אליו הקברן ויאמר לו: מה לך גרדם? קום עזור לי! ולא ענה אותו יוחנן דבר. ויגע בו בקצה המרא, ולא נע.

ובינתיים באו שאר הקברנים. ויספר להם הקברן כי בא אל בית הקברות לכרות קבר וימצא את השער סגור. וידפק שתיים ושלוש ואין פותח. וישבר דלתים ובריח וימצא את יוחנן שוכב על הקבר תחת החופה.

ויראו הקברנים את יוחנן שוכב על הקבר ופרכת החופה על פניו, וישחקו ויתמהו איש אל רעהו. ויבקשו להסיר את פרכת החופה מעל פניו. ולא יכלו להסיר את פרכת החופה מעל פניו.

ויאמרו מה זה היה לנו כי לא נוכל להסיר את החופה מעל פניו? ויביטו ויראו כי יוחנן יאחז את החופה בשיניו. ויאמרו: אי מזה באה החופה אל בית הקברות ומה זה היה ליוחנן כי יאחז את החופה בשיניו? ויביטו ויראו כי אין בו כל רוח חיים. ויאמרו: אחי, הנה מת יוחנן! ויענו אחיהם אחריהם: יוחנן מת!

ויאמרו: אחי הנה יוחנן מת, אך אי זה הדרך באה פרכת החופה אל בית הקברות? ויענו אותם אחיהם: אי זה הדרך באה פרכת החופה הלום.

עוד הם מדברים וקול יוחנן נשמע מתחת החופה:

אוי, כי עיפה נפשי!

ויאמרו: הנה הוא חי!

ויאמרו :
יוחנן, אי מזה באה החופה הלום ?
ויאמר :
האם לא ידעתם, כי חתן אנכי ?
ויאמרו :
הלא דבר הוא !

וקול יוחנן נשמע כבראשונה :
אוייה, כי עיפה נפשי !
ויענו ויאמרו : חכה כמעט רגע אחינו.
ויאמרו איש אל רעהו : אחי, מה נעשה ליוחנן ? אם
נטלטלהו ימות כרגע, ואם על מקומו ישכב יכריעוהו התולעים. ויענו
אותם אחיהם ויאמרו : אחי, מה נעשה ? ולא ידעו לשית עצוח
בנפשם. ויכרעו על ברכיהם לדעת מה יעשו לו, להקל מעליו את
המות הזה. ויאמרו : אחי, עוצו עצה !
עודם מדברים ויוחנן נפח נפשו וימת.

אחרית דבר

מי מנוחות

ויראו כי מת יוחנן ויקחו נוצה דקה ויניחו על חטמו, ויעמדו
ויראו כי לא תנוד הנוצה, ויעצמו את עיניו ויקראו : ברוך
דיין אמת ! ויוציאו את החופה מבין שיניו. ויביאו את גופתו האוהלה.
וילכו ויביאו מים מן הנחל ויעלו אש וישפתו סיר מים על
האש, ויחמו המים על האש. ויקחו את סיר המים וירחצו את גופו
במים חמים, ויזמרו מזמור לדוד בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות
ינהלני. ושירו שיר של פגעים. ויטהרו את אבריו ואת פניו
ואת ראשו ; ויטהרו את ידיו ואת רגליו ואת אזניו. וינקו את העור
אשר בין אצבעות ידיו ואת העור אשר בין אצבעות רגליו ואת
העור אשר בין האזנים. ויקחו ביצה ומים ויטרפו את הביצה
במים, ויחופו את ראשו ויסרקו את שערות ראשו ואת שערות זקנו,
ויטלו את צפרניו, את צפרני ידיו ואת צפרני רגליו, ויערכו לו
בגדי עולם. ואחר רחצו ידיהם במלח ובמים וילבישו אותו בגדיו :

עא

מכנסים וחלוק ופוזמקאות. וחגורת פשתן חגרו אותו ומצנפת
על ראשו בראשונה. וישכיבוהו כנגד הפתח לפנים מן הבית. וידלו
נרות לכבוד השכינה. בבואה לקבל את הנשמה ויזכרו את אל.
דברי יוחנן ויאמרו:

אחי. מה זה היה ליוחנן כי אמר כי חתן הוא. ואי זה
הדרך באה החופה אל בית הקברות? ויאמרו: חידה היא
ותהי לחידה!

ויאמרו איש אל אחיו: אחי. יש דברים בגו. אולי ארש
לו יוחנן אשה ואנחנו לא ידענו. הן יוחנן לא ישקר. מה לנו
לחקור דבר אשר לא נדעהו. הבה נכרה לו קבר ונוביל אותו לקבר
תחת החופה. ויאמרו: אחי. כן נעשה לו.

ויכרו קבר ליוחנן. ויתנו בימינו את המטה אשר גרש בו
את החזירים ואת העורבים מן הקברים. ובשמאלו נתנו את כף
העץ אשר אכל בו את ארוחתו הכשרה. וישכיבו אותו בארון. ויבואו
אנשי החבורה חסד של אמת ויובילו את יוחנן לקבר בכלי זמר
ובמחולות תחת החופה. ויקברו אותו בקבר בחלקת שדהו אשר
שמר ויאמרו:

לך בשלום.

תם

תוכן:

(א)	אחות	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	עמוד	ה
(ב)	תורה וגדולה	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	"	י
(ג)	מטתו של שלמה יעקב	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	"	טז
(ד)	מסובין	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	"	כה
(ה)	עובדיה בעל מום	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	"	לא
(ו)	חופת דודים	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	"	נא

PJ
5053
A274a
copy 2

AA
0012135273
3

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY